

# Välfärdstendens 2012

**Folksam**

# Innehåll

Inledning	3
Sammanfattning och slutsatser	4
Del 1	
Hälsan och tryggheten vid sjukdom	6
Arbetslivet och tryggheten vid arbetsskada	11
Arbetsmarknaden och tryggheten vid arbetslöshet	15
Familjelivet och tryggheten vid föräldraledighet	19
Döden och tryggheten för efterlevande	21
Ålderdomen och tryggheten som pensionär	23
Del 2	
Unga vuxna i dag	24
Fackligt medlemskap och facklig aktivitet	26
Unga vuxnas syn på trygghet och välfärd	29

# Inledning

Folksam har sedan år 2007 publicerat en årlig uppdatering av rapporten Valfärdstendens. Syftet med rapporten är att beskriva och granska löntagarnas försäkringsförmåner, både lagstadgade och kollektivavtalade som de kan omfattas av vid arbetsförmåga, arbetslöshet, föräldraledighet, dödsfall och ålderspension. Vi jämför på vilket sätt villkoren skiljer sig åt mellan arbetsmarknadens olika kollektivavtal och vad det innebär att stå utanför dessa avtal. Resultatet av denna granskning redovisar vi i del 1. I våra tidigare upplagor av Valfärdstendens har vi undersökt löntagarnas kunskaper om de kollektivavtalade förmånerna samt behov av och attityder till välfärd i allmänhet och socialförsäkringsförmåner i synnerhet. I årets upplaga har vi istället valt att sätta sökarljuset på unga vuxna och deras syn på trygghet och förtroende för den offentliga välfärden i dag och i framtiden. Vi har därför intervjuat ett representativt urval av personer i åldrarna 20 – 29 år och sammanställt resultatet i del 2 av rapporten. Undersökningen är samfinansierad av Folksam och LO.

*Håkan Svärdman*

Välfärdsanalytiker på Folksam  
Stockholm 2012

# Sammanfattning och slutsatser

Sverige har förlorat sin pallplats i OECD-ländernas välfärdsliga. Ersättningsnivåerna i den svenska sjukförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen ligger i dag väsentligt under de nivåer som garanteras i många andra länder med motsvarande socialförsäkringssystem. Detta är en utveckling som redan år 2008 kunde observeras i Folksam årliga rapportserie Välfärdstendens. I takt med att ersättningarna har minskat har förtroendet för det svenska socialförsäkringssystemet sjunkit, vilket i sin tur har ökat efterfrågan av privata försäkringar. I synnerhet efter försäkringar som kompletterar a-kassan och den allmänna sjukpenningen.

I årets Välfärdstendens har vi satt fokus på unga vuxna och deras syn på trygghet och förtroende för den offentliga välfärden i dag och i framtiden. Vi har intervjuat sammanlagt 1002 personer i åldrarna 20 -29 år. Till vår hjälp har vi haft researchföretaget Ipsos som genomförde intervjuerna under perioden 5 – 23 mars i år.

Unga vuxnas upplevelse av trygghet i vardagen är generellt hög visar vårt nyutvecklade trygghetsindex. Störst trygghet upplever de på fritiden och i sin bostad. Medan upplevelsen av otrygghet är högst inom arbetslivet. Högutbildade är tryggare än lågutbildade och män är tryggare än kvinnor.

Unga vuxnas tillit till dagens offentliga välfärd är långt ifrån hundra procentig. Åtta av tio litar på att sjukvården kommer att ta hand om dem ifall de blir allvarligt sjuka eller skadade, medan sju av tio litar på att den statliga sjukvårdsförsäkringen fungerar när de behöver den. Känslan av tillit skiftar inte nämnvärt mellan kvinnor och män, men däremot mellan olika grupper på arbetsmarknaden. Av Saco:s medlemmar är det 85 procent som litar på sjukvården, medan motsvarande andel för TCO:s medlemmar är 76 procent och 74 procent hos LO:s medlemmar. Även tilliten till sjukförsäkringen är högst hos Saco:s medlemmar där 76 procent uppger att de litar på sjukförsäkringen. Motsvarande andel hos medlemmarna i TCO och LO ligger 10 procentenheter lägre.

När dagens unga vuxna tänker på framtiden är det många orosmoln som växer sig allt större bortom horisonten. Nästan hälften, 45 procent, uppger att de känner ganska eller mycket stor oro för att deras föräldrar i framtiden inte får den vård de behöver och 40 procent känner samma grad av oro för att inte kunna försörja sig ifall de blir sjuka, arbetslösa eller skadar sig. Det som oroar unga vuxna minst är att deras barn ska få en bra utbildning.

Skillnaden mellan män och kvinnor är mycket påfallande. Gapet mellan könen är störst när det gäller pensionen. Andelen kvinnor som oroar sig för att pensionen inte ska räcka till uppgår till 47 procent medan motsvarande andel bland männen är 27 procent. Även kvinnors oro för att inte kunna skaffa sig fast anställning och inte kunna försörja sig vid sjukdom, arbetslöshet och skada ligger 20 procentenheter högre än männens orosnivå. Skillnaderna mellan könen återspeglas också när vi granskar orostendenserna bland de fackliga medlemmarna. TCO:s medlemmar uppvisa en betydligt högre grad av oro för framtiden än övriga fackliga medlemmar, vilket troligtvis kan förklaras av 60 procent av TCO:s medlemmar i vår undersökning är kvinnor. Andelen kvinnor bland LO-förbunden är 36 procent och hos Saco-förbunden 47 procent.

Många unga vuxna litar följaktligen inte på dagens sjukvård och den statliga sjukförsäkringen och är oroliga för hur sin och sina anhörigas framtida behov av trygghet, vård och omsorg ska tillförsäkras. Hur ser dem på framtiden utifrån ett längre perspektiv? Befinner sig Sverige

i ett bättre eller sämre läge om 10 år jämfört med i dag? Sämre befarar merparten unga vuxna. Nästan hälften tror att den sociala tryggheten blir något eller mycket sämre jämfört med idag, fyra av tio befarar försämringar inom vården och omsorgen samt i sjuk- och arbetsskadeförsäkringen. Lika stor andel tror att arbetslösheten kommer att vara högre om tio år. Vi kan dessutom se att framtidsutsikterna skiftar mellan olika grupper på arbetsmarknaden. LO-medlemmar är betydligt mer pessimistiska än både medlemmarna hos TCO och Saco. Men allt blir inte sämre om 10 år. Nästan sex av tio tror att vi då har ett mer jämställt samhälle jämfört med i dag. Och en tredjedel tror också på förbättringar inom arbetsmiljöområdet.

Trots att välfärden försämras tror fyra av tio unga vuxna att de svenska skatterna kommer att vara högre om tio år. Varannan medlem hos LO och TCO tror detta, medan var tredje Saco medlem är övertygad om detsamma.

Vilka handlingsstrategier har unga vuxna för att möta en tillvaro som upplevs allt mer otrygg? Skiljer sig strategierna åt beroende på om det gäller otryggheten i privatlivet och arbetslivet? Oavsett arena tenderar unga vuxna att sträva efter att försöka lösa problemet individuellt eller tillsammans med släkt och vänner än via röstsedeln eller facket. I privatlivet ligger det närmast till hands att sträcka sig efter plånboken om man inte känner den trygghet man eftersträvar. Två tredjedelar skulle antingen skapa egna lösningar tillsammans med vänner, köpa en privat försäkring eller betala ur egen ficka. En tredjedel skulle istället försöka påverka situationen genom att rösta på partier som ger mer resurser för att satsa på socialförsäkringssystemet. Det sistnämnda alternativet föredras i högst utsträckning hos medlemmar inom LO, medan alternativet privat försäkring oftast förekommer hos medlemmar inom TCO och Saco. Skapa egna lösningar tillsammans med vänner är ett alternativ som uppskattas mest hos medlemmar inom LO och av kvinnor i allmänhet. Att betala ur egen ficka är ett alternativ som män oftast skulle använda.

Skulle tryggheten i arbetslivet inte motsvara unga vuxnas önskemål skulle nästan hälften välja att byta arbete eller arbetsgivare. En tredjedel skulle välja att rösta på partier som vill satsa på socialförsäkringar, medan 15 procent skulle engagera sig fackligt för att driva den aktuella trygghetsfrågan. Och 12 procent skulle skaffa sig en privat försäkring för att känna sig tryggare.

Att tryggheten ofta finns på en armlängds avstånd framgår också påtagligt när vi har bett unga vuxna att rangordna vad som är viktigast för att de ska känna trygghet i tillvaron. Omkring tre fjärdedelar rankar sin partner samt släkt och vänner högst på denna fråga. På andra plats kommer bostaden och pengar på banken kvalar in på tredje plats. Bottenplatserna intas av privata försäkringar och det offentliga trygghetssystemen. Partnern rankas högst av medlemmar inom LO. Släkt och vänner skattas högst bland kvinnor. Bostaden lyfts fram av män och LO-medlemmar oftast. Pengar på banken gillas också av män oftast, medan de offentliga trygghetssystemen rankas högst av TCO-medlemmarna. Och privata försäkringar noterar sin högsta ranking bland LO-medlemmarna.

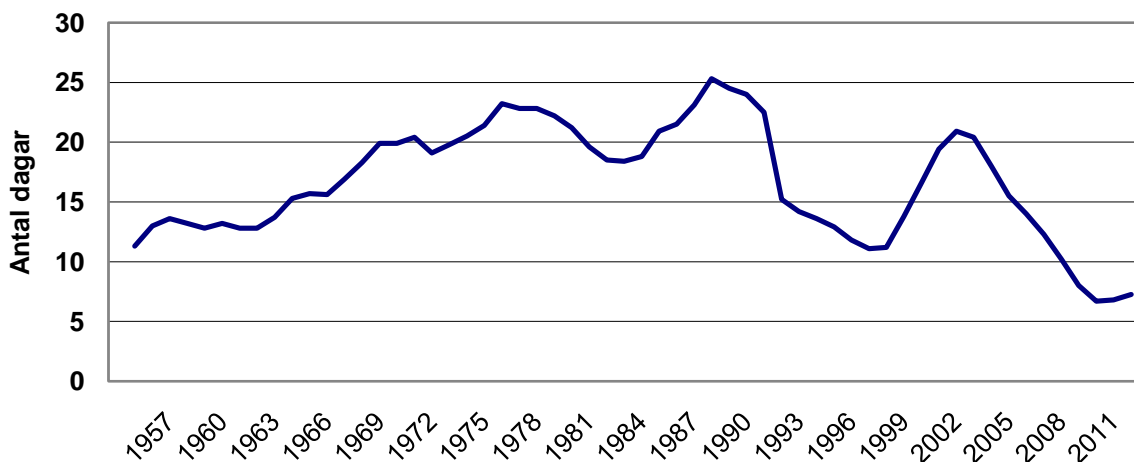
Sveriges fall i välfärdsligan har alltså inte gått obemärkt förbi dagens unga vuxna. Ska riksdagspartierna upplevas som förtroendeingivande alternativ måste de presentera svar på de frågor som väcker unga vuxnas oro för framtidens trygghet. Först då kan en pallplats återigen vara inom räckhåll.

# Hälsan och tryggheten vid sjukdom

## Sjukfrånvaron har stabiliserats

Sedan år 2002 har sjukpenningtalet minskat från 21 till 7,25 dagar i juni 2012. Jämfört med förra året har sjukpenningtalet ökat något vilket beror på de så kallade återvändarna enligt Försäkringskassan. Det vill säga personer som har genomfört hela rehabiliteringskedjan och arbetslivsintroduktionsprogrammet under tre månader för att sedan återvända till sjukförsäkringen. Sjukfrånvaron började minska 2003 men takten ökade väsentligt när de striktare sjukförsäkringsvillkoren infördes år 2008 (se faktarutan). Villkorsförändringen har också bidragit till att antalet personer med sjuk- och aktivitetsersättning (tidigare förtidspension) började minska under juni månad år 2008.

Diagram 1: Sjukpenningtalet för samtliga försäkrade mellan 1955 och 2012



Källa: Försäkringskassan

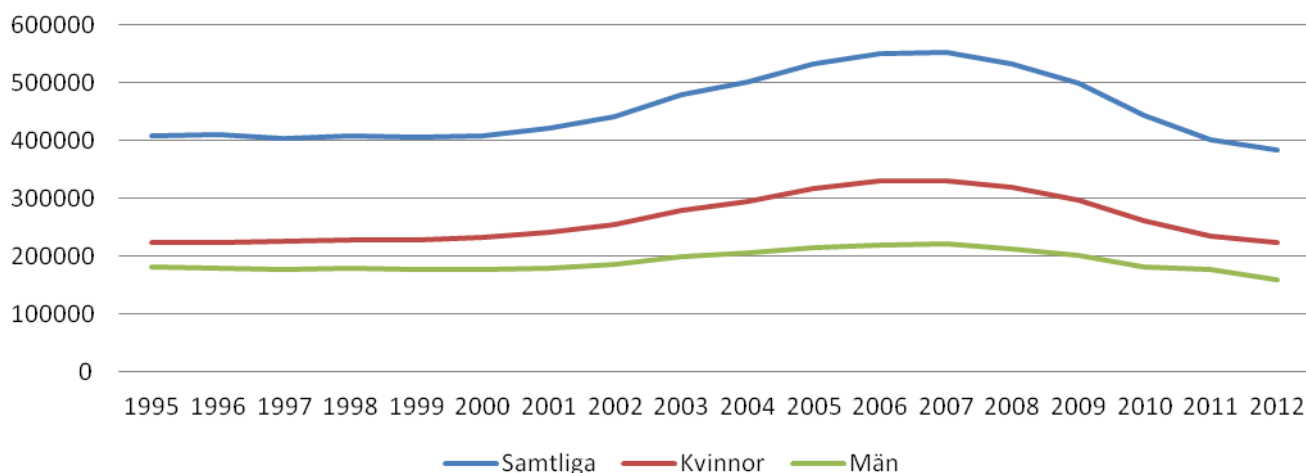
### Faktaruta 1: Sjukskrivningsreglerna

Sjukpenningen är begränsad till 914 dagar. Därefter måste man vara frisk i minst 87 dagar för att återigen kvala in i försäkringen. De första 364 dagarna får man sjukpenning på normalnivå det vill säga 80 procent av den sjukpenningsgrundande inkomsten (SGI). Därefter kan sjukpenning fortsättningsnivå på 75 procent av (SGI) beviljas under högst 550 dagar. Undantag från tidsgränsen kan bli aktuell ifall den försäkrade har en allvarlig sjukdom. Då utgår så kallad sjukpenning på normalnivå. När den försäkrade har förbrukat samtliga 914 ersättningsdagar kan hon beviljas rätt till att delta i Arbetsförmedlingens så kallade introduktionsprogram. Ersättning utgår i form av aktivitetsstöd som varierar från 223 till 680 kronor per dag, som mest 14 960 kr i månaden innan skatt.

Försäkringskassan använder den så kallade rehabiliteringskedjan när arbetsförmågan bedöms. Under de första 90 dagarna i ett sjukfall bedöms arbetsförmågan mot ordinarie arbete. Från och med dag 91 till dag 180 ska Försäkringskassan och arbetsgivaren försöka hitta en möjlighet till omplacering för den försäkrade. Efter dag 180 ska arbetsförmåga prövas mot hela arbetsmarknaden, vilket kan aktualisera en uppsägning.

Tidigare ansågs en varaktig nedsättning av arbetsförmågan (längre än ett år) tillräcklig för att bevilja sjukersättning (förtidspension), men sedan år 2008 har ribban höjts till stadigvarande nedsättning, det vill säga att nedsättningen ska vara nedsatt under överskådlig framtid. Antalet personer som blir beviljade ersättning har därför minskat kraftigt. Under år 2011 beviljades 14 400 personer sjuk- eller aktivitetsersättning. Motsvarande antal år 2007 var 47 700. I juni i år var det sammanlagt 382 908 personer som fick sjuk- eller aktivitetsersättning, vilket är det lägsta antalet sedan år 1995.

**Diagram 2: Antal med aktivitets- och sjukersättning mellan 1995-2012**



Källa: Försäkringskassan

### Sjukpenning på 80 procent motsvarar 72 procent i plånboken

Första sjukmånaden ligger den sammantagna ersättningsnivån på 83 procent för flertalet anställda med kollektivavtal (se tabellerna 1-5). Anställda utan avtal har 78 procent. Andra sjukmånaden stiger nivån för anställda med avtal till 86 procent, medan avtalslösa och privatanställda arbetare med lön över ersättningstaket får sänkt ersättning. Det innebär att en arbetare som delar arbetsplats med en tjänsteman kan få 1226 kronor mindre per månad vid sjukdom ifall deras månadslön är 30 000 kronor. Vid en månadslön på 40 000 kronor ökar gapet till 5 961 kronor. Omkring 15 procent av de privatanställda arbetarna har en inkomst som ligger över ersättningstaket. Av samtliga löntagare är det i dag 45 procent som har passerat ersättningstaket. Denna andel kommer att stiga till 56 procent inom fyra år.

Efter 364 sjukdagar sänks sjukpenningen från 80 till 75 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten, men på grund av beräkningsreglerna för sjukpenning hamnar kompensationsgraden på 72 procent av bruttolönen. Nettoersättningen vid sjukdom är emellertid lägre på grund av försäkringsersättningar inte omfattas av det så kallade jobbskatteavdraget. Om exempelvis en person med en månadslön på 20 000 kronor är sjuk i ett helt år och saknar kollektivavtal motsvarar helårsersättningen 72 procent av vad han eller hon skulle ha fått ut i lön efter skatt under motsvarande tid. Den sammanlagda skillnaden mellan att arbeta eller att vara sjukskriven i ett helt år uppgår i detta exempel till 53 102 kronor. Om ersättningen beskattades på samma sätt som lön skulle den försäkrade ha haft 1 064 kronor mer i ersättning per månad.<sup>1</sup> Andra sjukskrivningsåret sänks nettoersättning till 68 procent av tidigare nettolön.

Skillnaden i ersättningsnivå mellan personer med respektive utan kollektivavtal ökar ytterligare om deras arbetsförmåga blir stadigvarande nedsatt. Utan avtal får man endast sjukersättning. Ersättningen motsvarar i bästa fall då 61 procent av tidigare nettolön (se tabellerna 6-10). Om ett kollektivavtal finns stiger ersättningsnivån vanligtvis till 74 procent.

<sup>1</sup> Den sammanlagda nettoersättningen vid ett års sjukskrivning, enligt skattetabell 31 år 2012: Första sjukmånaden 15 549 kr + (15 307 \* 11) – 47 957 kr i skatt = 135 969 kr/år. Nettolön motsvarar 189 071 kr/år. Andra sjukskrivningsåret uppgår bruttoersättningen till 14 351 kr x 12 = 172 212 kr. Nettoersättningen blir 128 254 kr.

Den kollektivavtalade sjukförsäkringen (AGS-månadsersättning) för privatanställda arbetare förbättrades i år, vilket innebär att ersättningsnivån för lönedelar över 7,5 prisbasbelopp kompenseras på snarlikt sätt som för privatanställda tjänstemän. I kronor blir skillnaden mellan en statsanställd och en anställd utan avtal 3 955 kronor per månad vid en månadslön på 30 000 kronor. Skulle lön och försäkringsersättning beskattas på samma sätt skulle kompensationsgraden höjas med cirka 5 procentenheter.

**Tabell 1: Anställd utan kollektivavtal och ersättning vid tillfällig och långvarig sjukdom, ersättningsnivå i kr per månad och andel (%), bruttoersättning.**

Anställd utan kollektivavtal, bruttolön i kr/månad	Bruttoersättning kronor per månad samt som andel av månadslön (procent).			
	Ersättning första sjukmånaden	Ersättning andra sjukmånaden	Ersättning efter 364 sjukdagar	Ersättning efter 914 sjukdagar
20 000	15 549 (78 %)	15 307 (77 %)	14 351 (72 %)	25-75 % *
30 000	22 302 (74 %)	21 048 (70 %)	19 732 (66 %)	16-50 %
40 000	25 995 (65 %)	21 048 (53 %)	19 732 (49 %)	12-37 %

\* Ersättning utgår i form av aktivitetsstöd som varierar från 223 till 680 kronor per dag, som mest 14 960 kr i månaden innan skatt.

**Tabell 2: Privatanställda arbetare och ersättning vid tillfällig och långvarig sjukdom, ersättningsnivå i kr per månad och andel (%), bruttoersättning.**

Privatanställd arbetare, bruttolön i kr/månad	Bruttoersättning kronor per månad samt som andel av månadslön (procent).			
	Ersättning första sjukmånaden	Ersättning andra sjukmånaden	Ersättning efter 364 sjukdagar	Ersättning efter 914 sjukdagar
20 000	16 569 (83 %)	17 221 (86%)	14 351 (72 %)	25-75 % *
30 000	23 706 (79 %)	23 679 (79 %)	19 732 (66 %)	16-50 %
40 000	27 398 (68 %)	23 679 (59 %)	19 732 (49 %)	12-37 %

**Tabell 3: Privatanställda tjänstemän och ersättning vid tillfällig och långvarig sjukdom, ersättningsnivå i kr per månad och andel (%), bruttoersättning.**

Privatanställd tjänsteman, bruttolön i kr/månad	Bruttoersättning kronor per månad samt som andel av månadslön (procent).			
	Ersättning första sjukmånaden	Ersättning andra sjukmånaden	Ersättning efter 364 sjukdagar	Ersättning efter 914 sjukdagar
20 000	16601 (83 %)	17 280 (86 %)	14 351 (72 %)	25-75 % *
30 000	24 932 (83 %)	25 979 (87 %)	21 335 (71 %)	16-50 %
40 000	33 359 (83 %)	34 856 (87 %)	27 746 (69 %)	12-37 %

**Tabell 4: Statsanställd och ersättning vid tillfällig och långvarig sjukdom, ersättningsnivå i kr per månad och andel (%), bruttoersättning.**

Statsanställd, bruttolön i kr/månad	Bruttoersättning kronor per månad samt som andel av månadslön (procent).			
	Ersättning första sjukmånaden	Ersättning andra sjukmånaden	Ersättning efter 364 sjukdagar	Ersättning efter 914 sjukdagar
20 000	16 601 (83 %)	17 280 (86 %)	14 351 (72 %)	25-75 % *
30 000	24 923 (83 %)	25 979 (87 %)	21 705 (72 %)	16-50 %
40 000	33 359 (83 %)	34 856 (87 %)	29 595 (74 %)	12-37 %

**Tabell 5: Kommun- och landstingsanställd och ersättning vid tillfällig och långvarig sjukdom, ersättningsnivå i kr per månad och andel (%), bruttoersättning.**

Kommun- och landstingsanställd, bruttolön i kr/månad	Bruttoersättning kronor per månad samt som andel av månadslön (procent).			
	Ersättning första sjukmånaden	Ersättning andra sjukmånaden	Ersättning efter 364 sjukdagar	Ersättning efter 914 sjukdagar
20 000	16 601 (83 %)	17 280 (86 %)	14 351 (72 %)	25-75 % *
30 000	24 923 (83 %)	25 979 (87 %)	21 705 (72 %)	16-50 %
40 000	33 359 (83 %)	34 856 (87 %)	29 595 (74 %)	12-37 %



**Tabell 6: Anställd utan kollektivavtal och ersättning vid stadigvarande sjukdom, nettoersättningsnivå i kr per månad och andel (%) av nettolön**

Bruttolön, kr/månad	Lön efter skatt*	Sammanlagd nettoersättning, Kr/månad samt som andel av nettolön (procent)
20 000	15 756 kr	9 666 kr (61 %)
30 000	22 833 kr	12 828 kr (56 %)
40 000	28 623 kr	12 828 kr (44 %)

\* Nettoersättningsnivån är beräknad utifrån skattetabell 31 för år 2012.

**Tabell 7: Privatanställd arbetare och ersättning vid stadigvarande sjukdom, nettoersättningsnivå i kr per månad och andel (%) av nettolön**

Bruttolön, kr/månad	Lön efter skatt	Sammanlagd nettoersättning, Kr/månad samt som andel av nettolön (procent)
20 000	15 756 kr	11 643 kr (74 %)
30 000	22 833 kr	16 445 kr (72 %)
40 000	28 623 kr	20 854 kr (73 %)

**Tabell 8: Privatanställd tjänsteman och ersättning vid stadigvarande sjukdom, nettoersättningsnivå i kr per månad och andel (%) av nettolön**

Bruttolön, kr/månad	Lön efter skatt	Sammanlagd nettoersättning, Kr/månad samt som andel av nettolön (procent)
20 000	15 756 kr	11 643 kr (74 %)
30 000	22 833 kr	16 618 kr (73 %)
40 000	28 623 kr	20 930 kr (75 %)

**Tabell 9: Statsanställd och ersättning vid stadigvarande sjukdom, nettoersättningsnivå i kr per månad och andel (%) av nettolön**

Bruttolön, kr/månad	Lön efter skatt	Sammanlagd nettoersättning, Kr/månad samt som andel av nettolön (procent)
20 000	15 756 kr	11 643 kr (74 %)
30 000	22 833 kr	16 783 kr (74 %)
40 000	28 623 kr	21 792 kr (76 %)

**Tabell 10: Kommun- och landstingsanställd och ersättning vid stadigvarande sjukdom, nettoersättningsnivå i kr per månad och andel (%) av nettolön**

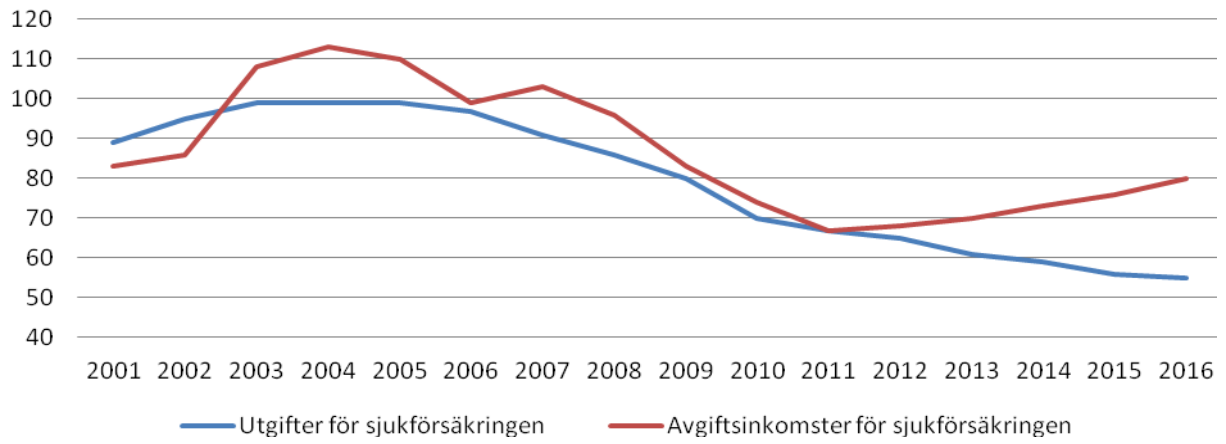
Bruttolön, kr/månad	Lön efter skatt	Sammanlagd nettoersättning, Kr/månad samt som andel av nettolön (procent)
20 000	15 756 kr	11 643 kr (74 %)
30 000	22 833 kr	16 445 kr (72 %)
40 000	28 623 kr	20 854 kr (73 %)

## Låg sjukfrånvaro stärker statskassan kraftigt

Förra året gjorde den statliga sjukförsäkringen för första gången sedan år 2003 ett smärre underskott på 217 miljoner kronor, men prognoserna pekar på kraftiga överskott de kommande fyra åren om nuvarande avgift för försäkringen bibehålls. Det samlade överskottet beräknas uppgå till 74 miljarder kronor under perioden 2012-2016. För att få utgifter och avgifter i balans bör avgiften sänkas från dagens 5,02 till 4,0 procent nästa år, enligt Försäkringskassan.<sup>2</sup>

<sup>2</sup> Försäkringskassans budgetunderlag, del 2, 2012-02-21

**Diagram 3: Sjukförsäkringens inkomster och utgifter mellan 2001-2016, miljarder kronor.**

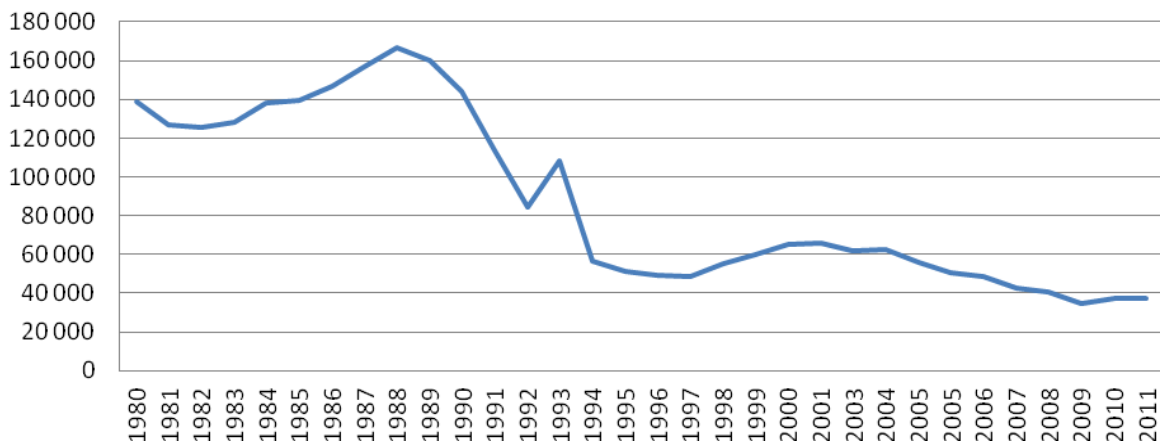


## Arbetslivet och tryggheten vid arbetsskada

Under år 2010 kunde en svag uppgång av antalet arbetsskador noteras för första gången sedan år 2003, men utvecklingen vände till rätt riktning förra året då antalet återigen minskade. Antalet anmälda arbetsskador som gav upphov till sjukfrånvaro uppgick till 37 312 stycken. Mest olycksdrabbade är män som arbetar i skogen, gruvorna, industrin och inom polisen.

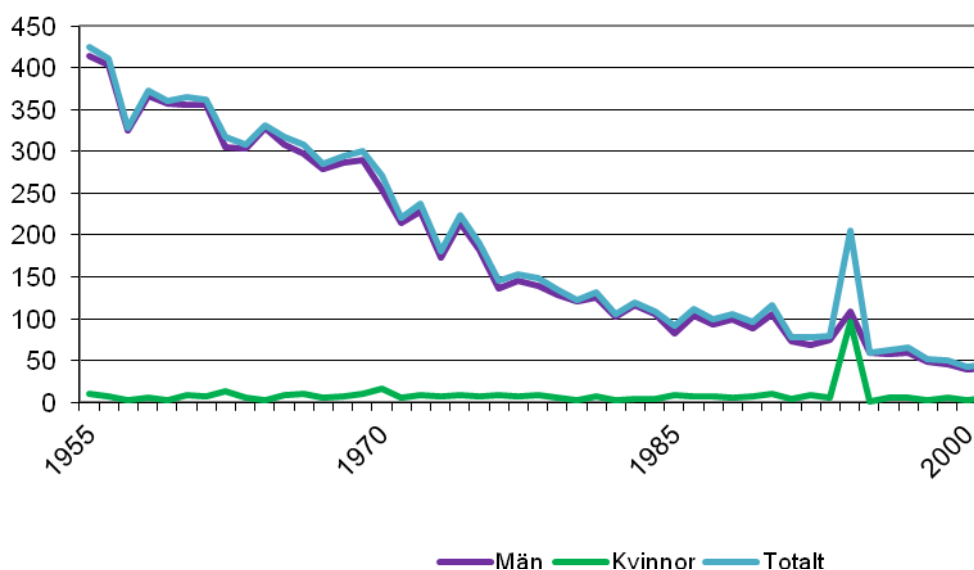
Antalet dödsolyckor i arbetslivet minskande konstant mellan 1955 till 1995. Från igenomsnitt 300 till 55 dödsfall per år. Förra året avled 44 personer i arbetsrelaterade olyckor, vilket är något färre än år 2010 då 49 dödsolyckor rapporterades. Drygt 90 procent av de förolyckade var män. Omkring 40 procent av dödsolyckorna sker i företag med mindre än 5 anställda och var femte olycka drabbar enskilda företagare. 3

Diagram 4: Antal anmälda arbetsskador och arbetsolyckor som gav upphov till sjukfrånvaro mellan 1980-2011



<sup>3</sup> Källa för diagram 9 och 10 är Arbetsmiljöverket

Diagram 5: Antal dödsolyckor i arbetslivet mellan 1955-2011



### Arbetskadeförsäkringen

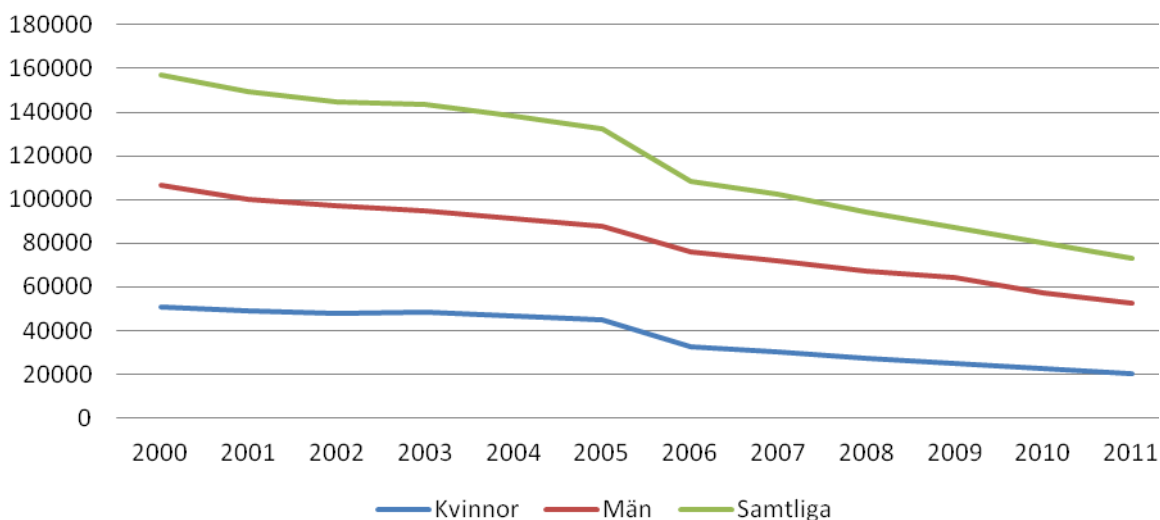
Personer som drabbas av arbetsskador kan ha rätt till ersättning enligt arbetskadeförsäkringen i socialförsäkringsbalken. Till skillnad från sjukförsäkringen så har arbetskadeförsäkringen till syfte att ersätta 100 procent av inkomstförlusten.<sup>4</sup> Ersättningen utgår antingen i form av livränta eller omställningslivränta och/eller barnlivränta om arbetstagaren avlider på grund av arbetsplatsolycka.

Ett mindre riskfyllt arbetsliv och striktare villkor i arbetskadeförsäkringen har medverkat till att allt färre beviljas livränta. Sedan år 2000 har antalet livräntor minskat från drygt 157 100 till 72 908. Av livräntetagararna är andelen kvinnor 28 procent. Förra året beviljades endast 1 486 stycken livräntor. År 2005 beviljades 7 282 stycken livräntor. Den kraftiga minskningen av livräntor är minst sagt förvånande mot bakgrund av 2002 års reform av arbetskadeförsäkringen då

<sup>4</sup> Sjukförsäkringen syftar till att ge så kallat standardskydd, vilket vanligtvis anses motsvara mellan 80-90 procent av inkomsten, medan arbetskadeförsäkringen ska ge ett inkomstskydd enligt skadeståndsrättsliga principer vilket motsvarar 100 procent av inkomstförlusten.

bevisreglerna blev mindre strikta.

**Diagram 6: Antal personer med livränta från arbets- och yrkesskadeförsäkringen mellan 2000-2011**



Källa: Försäkringskassan

Livräntan ersätter inkomstförlusten vid ekonomisk invaliditet, det vill säga att den skadade har fått en sådan nedsättning av arbetsförmågan som leder till att han eller hon måste gå ned i arbetstid eller inte kan fortsätta i sitt yrke och därmed byta till något annat arbete som ger lägre lön.

Livräntan kan högst bli 100 procent av 7,5 prisbasbelopp i årsinkomst, vilket motsvarar 27 500 kronor i månaden. Arbetskadeförsäkring ger emellertid ingen ersättning vid kortvarig nedsättning av arbetsförmågan eller så kallad medicinsk invaliditet som är kopplad till en kroppslig funktionsnedsättning på grund av skadan. Det är här avtalsförsäkringen Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA) kommer in i bilden. TFA finns i tre snarlika versioner, en för privatanställda arbetare och tjänstemän (TFA), en för kommun- och landstingsanställda (TFA-KL) och en som täcker statsanställda, det så kallade Personskadeavtalet (PSA).

TFA försäkringarna ger ersättning för både medicinsk – och ekonomisk invaliditet. Ersättning utgår även för sjukvårdskostnader, sveda och verk, rehabilitering, begravningskostnader, förlust av underhåll till efterlevande samt särskilda olägenheter<sup>5</sup>.

### Från 100 procent till 91 procent i ersättning vid arbetsskada

Tabell 11 och 12 visar ersättningsnivån för anställda vid kortvarig och varaktig nedsättning av arbetsförmågan på grund av arbetsskada. Arbetar man på en arbetsplats med kollektivavtal blir ersättningsgraden omkring 96 procent vid kortvarig arbetsförmåga, medan man på de avtalslösa arbetsplatserna enbart får sjukpenning som högst motsvarar 77 procent av lönen. Ersättningsnivån minskar emellertid med stigande inkomst. Vid varaktig arbetsförmåga blir ersättningsgraden cirka 91 procent för samtliga anställda med en inkomst under 27 500 kronor i månaden och något högre för alla som har en inkomst över detta tak och arbetar på en arbetsplats med avtal. Skillnaden i beskattning av lön och försäkringsersättning innebär följaktligen att arbetsskadade inte blir ekonomiskt skadelösa.

Leder arbetsskadan till sjukhusvård och invaliditet kan anställda på företag med avtal få ersättning för detta enligt exemplet i tabell 13. Motsvarande ersättning kan endast bli aktuell för anställda på avtalslösa arbetsplatser ifall företaget har tecknat en olycksfallsförsäkring eller om den anställde stämmer sin arbetsgivare i allmän domstol.

<sup>5</sup> Ersättning för särskilda olägenheter lämnas bara i vid svåra skador som medför en mycket högre anspänning än vad som ersätts genom lyte och men.

**Tabell 11: Försäkringsskydd mot inkomstförlust vid arbetsskada som leder till 100-procentig arbetsoförmåga under 150 dagar, bruttoersättning.**

Inkomst	Anställd med kollektivavtal			Anställd utan kollektivavtal		
	20 000	30 000	40 000	20 000	30 000	40 000
Månadslön						
Total bruttoersättning, kr, månad	19 253 (96 %)	28 938 (96 %)	38 801 (97 %)	15 307 (77 %)	21 048 (70 %)	21 048 (53 %)

Beräkningen är baserad på 2012 års prisbasbelopp.

**Tabell 12: Försäkringsskydd mot inkomstförlust vid arbetsskada som leder till 100 procentig varaktig arbetsoförmåga, nettoersättning.\***

Inkomst	Anställd med kollektivavtal			Anställd utan kollektivavtal		
	20 000	30 000	40 000	20 000	30 000	40 000
Månadslön						
Månadslön efter skatt	15 756 kr	22 833 kr	28 623 kr	15 756 kr	22 833 kr	28 623 kr
Total nettoersättning, kr/månad.	14 410 kr (91 %)	21 033 kr (92 %)	26 833 kr (94 %)	9 666 kr (61 %)	12 828 kr (56 %)	12 828 kr (45 %)

Nettoersättningsnivån är beräknad utifrån skattetabell 31 för 2012 och prisbasbeloppet för detta år.

**Tabell 13: Försäkringsersättning för medicinsk invaliditet och sveda och värk på grund av arbetsskada, bruttoersättning.**

Ersättningar från Trygghetsförsäkring vid arbetsskada (TFA).	Anställd med kollektivavtal	Anställda utan kollektivavtal
Ersättning för sveda och värk*	33 000 kr	0 kr
Ersättning för medicinsk invaliditet	220 400 kr	0 kr
Total ersättning	253 400 kr	0 kr

Exemplet utgår från antagandet att de skadade personerna är 50 år och blir invalidiserade på grund av en arbetsolycka, men fortsätter att arbeta minst 25 procent efter olyckan kan följande ersättningar bli aktuella: Ersättning för sveda och värk är beräknat på sex månaders sjukhusvård för svåra skador (5 500 kr per månad x 6).

## Trots sänkt avgift ger arbetsskadeförsäkringen ett hyggligt överskott

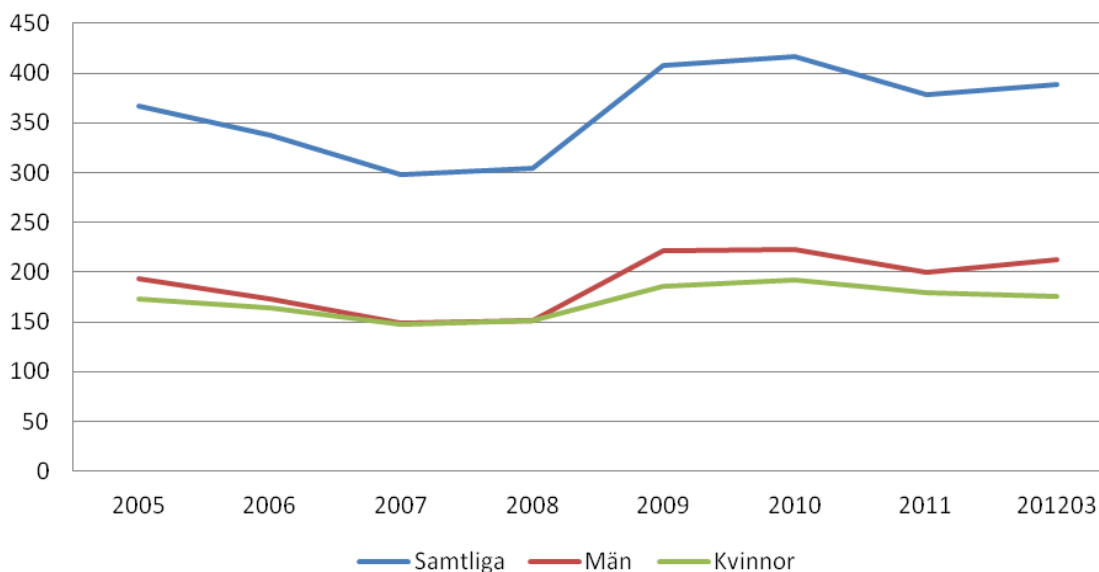
Den statliga arbetsskadeförsäkringen finansieras via arbetsskadeavgiften som ingår i arbetsgivaravgiften. I år har avgiften sänkts från 0,68 till 0,30 procent av företagets sammanlagda lönesumma. Trots halveringen av avgiften kommer staten göra ett betydande överskott på arbetsskadeförsäkringen. Enligt Försäkringskassans prognos kommer försäkringen att gå med 3,8 miljarder kronor i överskott under perioden 2012-2016.<sup>6</sup> För att få balans mellan utgifter och avgifter bör avgiften sänkas från 0,30 procent till 0,26 procent från och med år 2013, enligt Försäkringskassan.

<sup>6</sup> Försäkringskassans budgetunderlag, del 2, 2012-02-22

# Arbetsmarknaden och tryggheten vid arbetslöshet

Sedan början av 1990-talet har Sverige haft en arbetslöshet som under tidigare decennier skulle ha kallats för massarbetslöshet. Efter millenniumskiftet har antalet arbetslösa personer pendlat kring 350 000 stycken och någon ljusning finns dessvärre inte i sikte de kommande två åren. I regeringens vårbudget presenteras prognoser som tecknar en fortsatt besvärlig situation. Arbetslösheten förväntas stiga i år till 7,8 procent och ligga kvar där under 2013 för att därefter minska successivt till 5,2 procent.

Diagram 7: Antal arbetslösa mellan 2005-2012, enligt EU-anpassad definition, tusental.



Källa: SCB, AKU

Sedan år 2007 har arbetslöshetsförsäkringen blivit både dyrare och otryggare för individen. (se faktaruta 2) Villkorsskärpningarna som infördes 2007 har fått till konsekvens att många har sagt upp sitt medlemskap i arbetslöshetskassorna. Sedan år 2006 har mer än 390 000 personer lämnat a-kassorna. Samtidigt har antalet människor i arbetskraften ökat vilket betyder att andelen av arbetskraften som är medlem i a-kassan har minskat från 80 till 68 procent under perioden 2006 - 2012. I en rapport från Arbetsförmedlingen framgår att drygt 60 procent av alla som är öppet arbetslösa eller i arbetsmarknadsåtgärder antingen har ersättning från a-kassan eller i form av aktivitets- eller utvecklingsstöd.<sup>7</sup> Av de öppet arbetslösa är det endast 43 procent som har a-kasseersättning.

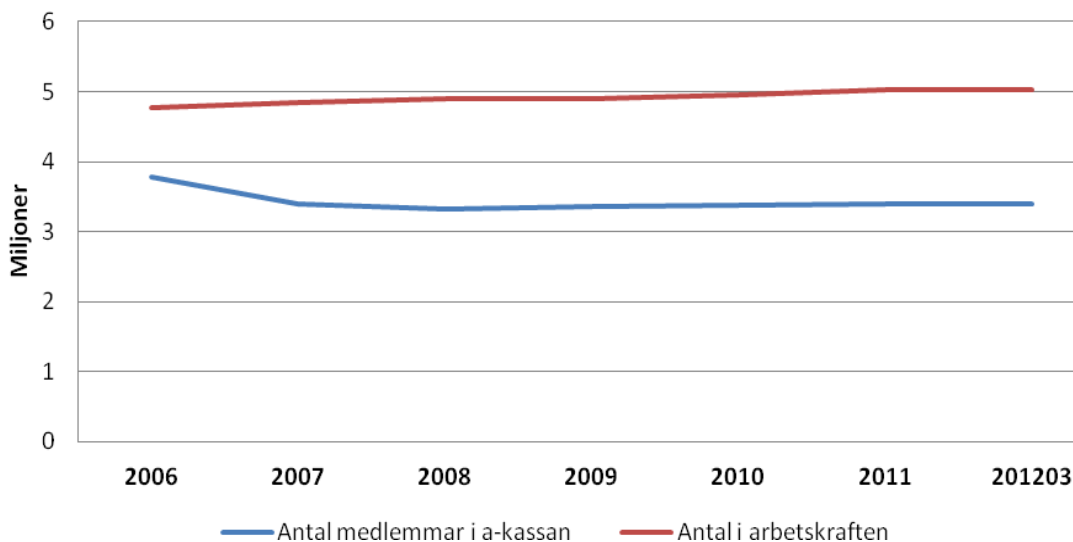
## Faktaruta 2. Förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen sedan 2007:

- Sänkt ersättningstak från 720 till 680 kronor per dag.
- Införande av en ersättningstrappa som innebär att ersättningen successivt sänks under arbetslöshetsperioden, från 80 procent till 65 procent av tidigare lön.
- Förlängning av den historiskt beräknade inkomsten, från 6 till 12 månader.
- Förlängd karenperiod från 5 till 7 vardagar.
- Höjd och differentierad a-kasseavgift.
- Endast 75 ersättningsdagar för deltidsarbetslösa.

<sup>7</sup> Underlagspromemoria om andelen öppet arbetslösa och deltagare i program som får ersättning, Arbetsförmedlingen, Dnr: Af-2011/405386

Arbetslöshetsförsäkringsavgiften varierar kraftigt mellan de olika a-kassorna. Högst avgift har Musikernas a-kassa med 444 kronor per månad och lägst har Finans- och försäkringsbranschens a-kassa med 85 kronor per månad.

**Diagram 8: Antalet a-kassemedlemmar och personer i arbetskraften mellan 2006 -2012, miljoner.**



Källa: IAF och SCB

### **Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet kräver mer än bara a-kassa**

Vid arbetslöshet ger den inkomstbaserade arbetslöshetsförsäkringen en ersättning som motsvarar 75 procent av en lön på 20 000 kronor, medan ersättningsnivån endast blir 50 procent för den som har en lön på 30 000 kronor. Vid en genomsnittlig månadsinkomst på 25 000 blir nettoersättningen vid ett års arbetslöshet 56 procent.<sup>8</sup> Ersättningsnivån kan emellertid höjas avsevärt ifall löntagaren omfattas av kollektivavtal.

De avtalade försäkringsförmånerna vid arbetslöshet innehåller vanligtvis en kontantersättning och ett omställningsstöd som ofta ger den anställde rätt till ett individuellt anpassat program för att underlätta möjligheterna att skaffa ett nytt arbete efter uppsägningen. Utöver dessa likheter uppvisar avtalen stor variation sinsemellan.

Inom den privata sektorn omfattas alla anställda av omställningsstödet, medan endast anställda över 40 år har möjlighet att få kontantersättningen. Åldersgränser tillämpas inte inom den offentliga sektorn. Den statliga avgångsersättningen gäller alla som har varit anställda minst ett år. Anställningstid är också avgörande för att kvalificera sig för kontantersättningen och omställningsstödet i KOM-KL som det nya avtalet för kommun- och landstingsanställda kallas.

De avtalade ersättningarna samordnas i regel med ersättningen från a-kassan så att den sammanlagda ersättningsnivån inte överstiger 80 procent av tidigare lön. Undantaget är ersättningarna som betalas ut som engångsbelopp från AGB till privatanställda arbetare. I tabell 14 har ersättningarna från AGB slagits ut på 300 dagar, vilket förklarar varför mottagarna kan få en sammanlagd ersättning vid arbetslöshet över 80 procent av tidigare lön.

<sup>8</sup> A-kasseersättningen vid 25 000 kr/mån är följande: 260 dagar x 680 kr = 176 800 kr/år. Nettoersättning enligt skattetabell 31 för år 2012 blir 131 261 kr/år. Nettolönen skulle ha blivit 232 238 kr/år. Vid en månadsinkomst på 18 700 blir nettolönen 177 848 kr/år och nettoersättningen 200 dagar x 680 kr + 60 dagar x 595 – 33 356 kr i skatt = 127 897 kr. Kompensation = 127 897/177 848 = 0,72



**Tabell 14: Ersättning vid arbetslöshet**

Bruttolön, kr/månad	Ersättningsnivå under de första 100 dagarna i arbetslöshet, bruttoersättning i kronor och som andel av lön (procent)				
	Anställd utan kollektivavtal	Privatanställd arbetare*	Privatanställd tjänsteman*	Statsanställd	Kommun- och landstingsanställd
20 000	14 960 kr (75 %)	17 006 kr (85 %)	14 960 kr (75 %)	16 000 kr (80 %)	16 000 kr (80 %)
30 000	14 960 kr (50 %)	17 006 kr (57 %)	21 000 kr (70 %)	24 000 kr (80 %)	24 000 kr (80 %)
40 000	14 960 kr (37 %)	17 006 kr (43 %)	28 000 kr (70 %)	32 000 kr (80 %)	32 000 kr (80 %)

\*Beräknat på en arbetare person som är 40 år och omfattas av AGB-beloppet (27 900/300 x 22), samt en tjänsteman på 40 år enligt Omställningsavtalet AGE

Efter att a-kassan sänktes år 2007 har andel heltidsarbetslösa som har en ersättning som motsvarar 80 procent av tidigare lön stadigt minskat och ligger i dag på 12 procent.<sup>9</sup> Det innebär att arbetslöshetsförsäkringen har reducerats till ett grundskydd. I ljuset av dessa förändringar är det inte överraskande att efterfrågan på kompletterande inkomstförsäkring vid arbetslöshet har ökat kraftigt under de senaste åren. Innan år 2007 var det TCO - och Saco-förbunden som erbjöd sådana försäkringar för medlemmar med inkomster över ersättningstaket. Sedan dessa har även sex stycken LO-förbund startat motsvarande försäkringar, som i dag har 400 000 medlemmar försäkrade. Totalt är det uppskattningsvis 1,6 miljoner personer som har tecknat en inkomstförsäkring. Drygt 100 000 av dessa har tecknats individuellt medan övriga har tecknats som gruppörsäkring via fackförbunden.<sup>10</sup>

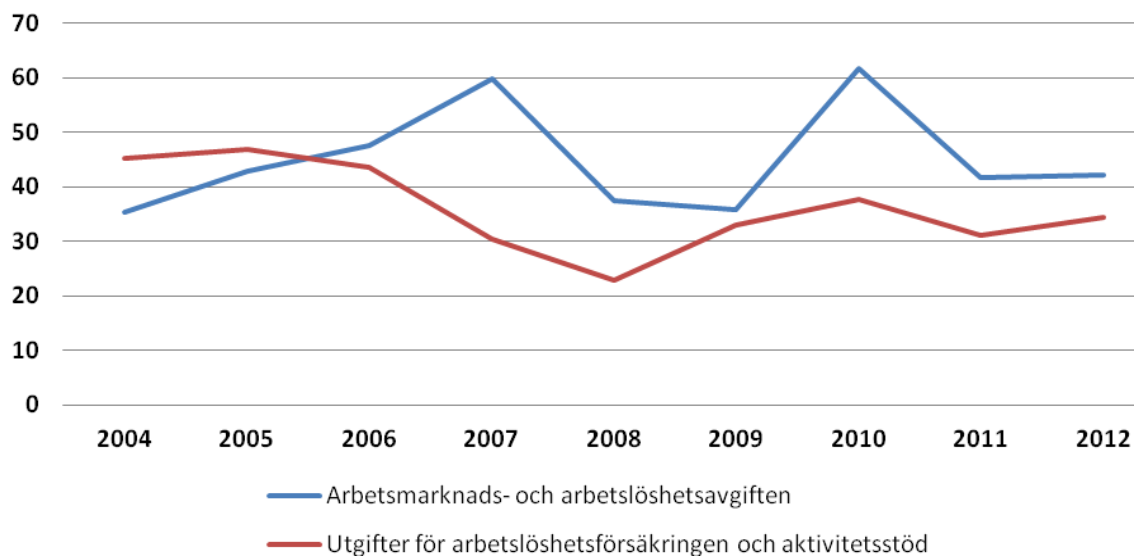
<sup>9</sup> [http://www.samorg.org/so/\(tpulwcf1yzuhgx2lz4amhd45\)/filer.aspx?typ=dokument&id=-16345703404164](http://www.samorg.org/so/(tpulwcf1yzuhgx2lz4amhd45)/filer.aspx?typ=dokument&id=-16345703404164)

<sup>10</sup> Risk och försäkring nr 16, år 2009.

## Arbetslöshetsförsäkringen gör kraftiga överskott

Införandet av den så kallade arbetslöshetsavgiften som arbetslöshetskassorna betalar in till staten har medverkat till att arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet är kraftigt överfinansierad. Förra året blev överskottet 10,7 miljarder kronor och i år beräknas överskottet bli 7,6 miljarder kronor.

Diagram 9: Inkomster och utgifter för arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstöd mellan åren 2004-2012, miljarder kronor



Källa: Ekonomistyrningsverket och Inspektionen för arbetslöshetskassorna.

# Familjelivet och tryggheten vid föräldraledighet

Den svenska föräldraförsäkringen är generös. Den ger föräldrarna rätt till ledighet i 480 dagar, 390 dagar med en ersättning som motsvarar 80 procent av lön upp till 35 700 kronor i månaden och 90 dagar på lägstanivån, 180 kronor per dag. Föräldraledigheten kan tas ut allt ifrån en åttondels dag till heldag och fram till barnet är 8 år eller slutat första klass. Sedan 2008 har föräldrar också möjlighet att få en så kallad jämställdhetsbonus på högst 13 500 kronor, i fall de delar föräldraledigheten lika emellan sig. Hittills har bonusen inte haft någon effekt på männens uttag av föräldrapenningsdagar.

Vid vård av sjukt barn har föräldrarna möjlighet att söka tillfällig föräldrapenning. Förmånen finns i fyra former, men ersättningen är densamma. Det vill säga 80 procent av inkomstförlusten upp till 27 500 kronor i månaden. Inget avdrag för karensdag tillämpas.

De kollektivavtalade förmånerna vid föräldraledighet baseras inte på försäkringslösningar, utan betalas direkt av arbetsgivaren. Vanligtvis krävs det ett års anställning innan man har kvalificerat sig för föräldralön enligt avtal. De flesta avtalen ger en ersättning som motsvarar 10 procent av lönen under socialförsäkringstaket och 90 procent på lönedelar därutöver. Däremot skiftar ersättningsperioden. Statsanställda kan få ersättning i 360 dagar medan privatanställda arbetare och tjänstemän erbjuds 90 dagar med föräldralön. För den kommunala sektorn gäller föräldrapenningstillägg i 90 dagar med 10 procent av lönebortfallet. Därutöver utbetalas utfyllnadslön över taket med 270 dagar med 80 procent.

Vanligtvis utgår inga avtalsförsäkringsförmåner för anställda som är lediga på grund av vård av sjukt barn och har rätt till tillfällig föräldrapenning. Endast inom det statliga avtalsområdet förekommer detta. Där garanteras anställda 80 procent av lönen på lönedelar över ersättningstaket.

Tabell 15 visar att i flertalet grupper på arbetsmarknaden där kollektivavtal gäller uppgår ersättningen till 87 procent av lönen under de tre första månaderna som föräldraledig. Saknas avtal eller motsvarande förmån blir ersättningen 77 procent av tidigare lön.

**Tabell 15: Ersättningsnivå under de tre första månaderna som föräldraledig, bruttoersättning, år 2012.**

Bruttolön kr/månad	Anställd utan kollektivavtal	Privatanställd arbetare	Privatanställd tjänsteman	Statsanställd	Kommun- och landstinganställd
20 000	15 307 kr (77 %)	17 307 kr (87 %)	17 307 kr (87 %)	17 307 kr (87 %)	17 307 kr (87 %)
30 000	22 961 kr (77 %)	25 961 kr (87 %)	25 961 kr (87 %)	25 961 kr (87 %)	25 961 kr (87 %)
40 000	28 050 kr (70 %)	31 050 kr (77 %)	31 050 kr (77 %)	31 050 kr (77 %)	31 050 kr (77 %)

### **Föräldraförsäkringen är en förlustaffär för staten**

Föräldraförsäkringen är en av de få inkomstbaserade socialförsäkringar som går med underskott. Mellan åren 1999 och 2003 blev det förvisso ett mindre överskott, men sedan dess har kostnaderna varit högre än avgiftsintäkterna. Det samlade underskottet för perioden 2012 till 2016 uppskattar Försäkringskassan till 2,8 miljarder kronor.<sup>11</sup> Försäkringskassan förslår därför att föräldraförsäkringsavgiften höjs år 2013 från 2,2 till 2,65 procent.

---

<sup>11</sup> Försäkringskassan, budgetunderlag del 2 , 2012-02-21

## Döden och tryggheten för efterlevande

Det statliga ekonomiska efterlevandeskyddet består av omställningspension, förlängd omställningspension, barnpension och efterlevandestöd till barn samt änkepension som är under utfasning. Skyddet omfattar gifta och sammanboende med barn. Skyddet är mer generöst för småbarnsfamiljer, än för par utan barn.

Två former av efterlevandeskydd finns i avtalsförsäkringarna. Dels ett som är kopplat till avtalspensionen, dels en tjänstegrupplivsförsäkring (TGL). Den sistnämnda är obligatorisk för samtliga anställda på arbetsmarknaden som omfattas av kollektivavtal. Utformningen av avtalspensionssystemens efterlevandeskydd skiftar mellan avtalsområdena.

Förmånstagare till TGL är i regel maka/make, registrerad partner, sambo och barn. Ersättningen består av ett grundbelopp på högst 6 prisbasbelopp (264 000 kronor), ett barnbelopp på högst 2 prisbasbelopp (88 000 kronor) och begravningshjälp på 0,5 prisbasbelopp (22 000 kronor).

Efterlevandeskyddet i avtalspensionssystemen är obligatoriskt för offentligt anställda, men frivilligt för flertalet privatanställda. Ett undantag är familjepension är obligatoriskt för vissa privata tjänstemän med en lön som överstiger det allmänna pensionssystemets intjänandetak på 7,5 inkomstbasbelopp.

Tabell 16 visar den sammanlagda ersättningsnivån när en familj drabbas av dödsfall. Beräkningarna baseras på följande antaganden. En förälder, som är 40 år, avlider och efterlämnar en partner och två barn i åldrarna 5 och 9 år. Inga har inte valt återbetalningsskydd i sin avtalspension. Vi antar att samtliga försäkrade uppfyller gällande villkor i respektive avtalsförsäkring. Den sammanlagda ersättningen från TGL beräknas till 462 000 kronor. Vi antar att beloppet placeras på ett räntebärande konto och utbetalas månadsvis under 10 år.

Efterlevande till statsanställda får den högsta sammanlagda ersättningen vid dödsfall. Under de första tre åren efter dödsfallet får de efterlevande 131 procent av den avlidnes inkomst om han eller hon tjänade 20 000 kronor i månaden. Även kommun- och landstingsanställda som har lön under ersättningstaket kan räkna med en ersättningsgrad på över 100 procent av den avlidnes lön. Ersättningen skulle kunna bli ännu högre om de anställda även valt ett återbetalningsskydd för sin premiebestämda tjänstepension. Ersättningsgraden för privatanställda är 89 procent om man tjänade 20 000 kronor i månaden och 71 procent för de som tjänade 30 000 kronor i månaden. Samt 59 procent vid en månadslön på 40 000 kronor.

Anställda på avtalslösa företag har endast rätt till ersättning från det offentliga efterlevandeskyddet och då blir den sammanlagda ersättningen vid dödsfall 70 procent om man tjänade 20 000 kronor i månaden, 58 procent vid en månadslön på 30 000 kronor och 50 procent vid 40 000 kronor i månadslön.

**Tabell 16: Sammanlagd ersättningsnivå under de första tre åren efter dödsfallet, bruttoersättning**

	Anställd utan kollektivavtal			Privatanställd arbetare			Privatanställd tjänsteman		
	20 000	30 000	40 000	20 000	30 000	40 000	20 000	30 000	40 000
Månadslön									
Omställningspension och förlängd omställningspension enligt lag, kr/månad*	7 810 kr	8 376 kr	9 527 kr	7 810 kr	8 376 kr	9 527 kr	7 810 kr	8 376 kr	9 527 kr
Barnpension enligt lag, kr/månad	6 091 kr	9 137 kr	10 394 kr	6 091 kr	9 137 kr	10 394 kr	6 091 kr	9 137 kr	10 394 kr
Efterlevandepension till vuxen enligt tjänstepensionsavtal, kr/månad	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr
Efterlevande pension till barn enligt tjänstepensionsavtal, kr/månad	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr	0 kr
TGL, kr/månad	0 kr	0 kr	0 kr	3 868 kr	3 868 kr	3 868 kr	3 868 kr	3 868 kr	3 868 kr
Total ersättning, kr/månad under de första tre åren	13 901 kr	17 513 kr	19 921 kr	17 769 kr	21 381 kr	23 789 kr	17 769 kr	21 381 kr	23 789 kr
Ersättningens andel av den avlidnes lön	70 %	58 %	50 %	89 %	71 %	59 %	89 %	71 %	59 %

	Statsanställd			Kommun- och landstings-anställd		
	20 000	30 000	40 000	20 000	30 000	40 000
Månadslön						
Omställningspension och förlängd omställningspension enligt lag, kr/månad*	7 810 kr	8 376 kr	9 527 kr	7 810 kr	8 376 kr	9 527 kr
Barnpension enligt lag, kr/månad	6 091 kr	9 137 kr	10 394 kr	6 091 kr	9 137 kr	10 394 kr
Efterlevandepension till vuxen enligt tjänstepensionsavtal, kr/månad	4 400 kr	4 400 kr	6 163 kr	3 000 kr	4 500 kr	6 000 kr
Efterlevande pension till barn enligt tjänstepensionsavtal, kr/månad	4 000 kr	6 000 kr	9 763 kr	2 800 kr	4 200 kr	7 080 kr
TGL, kr/månad	3 868 kr	3 868 kr	3 868 kr	3 868 kr	3 868 kr	3 868 kr
Total ersättning, kr/månad under de första tre åren	26 169 kr	31 781 kr	39 715 kr	23 569 kr	30 081 kr	36 869 kr
Ersättningens andel av den avlidnes lön	131 %	106 %	99 %	118 %	100 %	92 %

### Döden fortsätter att vara en vinstaffär för staten

Sedan år 2000 har avgifterna för efterlevandepensionen genererat ett rejält överskott åt staten. I år kommer systemet att kosta 15 miljarder kronor, men avgiftsintäkterna hamnar på 16 miljarder kronor. Under perioden 2012-2016 beräknar Pensionsmyndigheten överskottet till 16 miljarder kronor. Myndigheten föreslår därför att efterlevandepensionsavgiften som ingår i arbetsgivaravgiften sänks från 1,17 till 0,95 procent år 2013.<sup>12</sup>

<sup>12</sup> Pensionsmyndighetens budgetunderlag för åren 2013-2015.

## Ålderdomen och tryggheten som pensionär

Det allmänna pensionssystemet bygger på livsinkomstprincipen. Ju mer vi arbetar och tjänar desto mer pengar spar vi på våra pensionskonton. På alla inkomster av tjänst upp till 34 125 kronor i månaden betalar vi en avgift på 18,5 procent. Den största delen, 16 procent, bokförs på våra individuella konton, men pengarna används av staten för att betala pensionerna åt dagens pensionärer. Resterande del, 2,5 procent, överförs till våra egna konton i premiepensionssystemet. Ansvaret för värdeutvecklingen på dessa pengar ligger helt i våra egna händer som pensionssparare. Vi förväntas att aktivt placera vårt kapital i några av systemets närmare 800 fonder så att avkastningen blir så hög som möjligt. Avstår vi från detta val, placeras kapitalet i det statliga årskullsförvaltningsalternativet (SÅFA).

I samband med att det allmänna pensionssystemet reformerades under 1990-talet har de kollektivavtalade tjänstepensionernas successivt övergått från förmåns- till avgiftsbestämda pensioner. Tjänstepensionsförvaltarna har därför byggt upp valsystem där anslutna pensionssparare kan välja mellan olika fonder och traditionella pensionsförsäkringar. Framöver kommer inte antalet tjänsteår och slutlön avgöra pensionsnivån, utan avkastningen på inbetalda avgifter.

En förutsättning för att yngre generationer ska få motsvarande pension som dagens pensionärer är att de skjuter upp sin pensionsavgång efter sin 65 år. I tabell 17 visar redovisar vi pensionsprognosen för personer födda år 1990 och som avser att gå pension vid 67 år. Prognosen baseras på KPA:s pensionsberäkningsverktyg. Anställda utan kollektivavtal får en pension som motsvarar knappt 60 procent av sin slutlön medan anställda med kollektivavtal beräknas få något över 70 procent beroende av avtal. Prognosen gäller under förutsättning att pensionsspararen arbetar heltid under 47 år utan vare sig frivillig eller ofrivillig ledighet.

**Tabell 17: Pensionsprognos för personer som är födda år 1990 och varit anställda inom samma sektor sedan 2010. Personerna har för avsikt att gå i pension vid 67 år. Bruttoersättning kr/månad.**

Inkomst	Anställd utan kollektivavtal			Privatanställd arbetare (SAF-LO)			Privatanställd tjänsteman (ITP)		
	20 000	30 000	40 000	20 000	30 000	40 000	20 000	30 000	40 000
Månadslön i dag, kr	20 000	30 000	40 000	20 000	30 000	40 000	20 000	30 000	40 000
Månadslön vid 65 år (slutlön)	25 032	37 549	49 568	25 032	37 549	49 568	25 032	37 549	49 568
Allmän pension	14 309	21 463	22 977	14 309	21 463	22 977	14 309	21 463	22 977
Tjänstepension	0	0	0	3 706	5 559	11 568	3 706	5 559	11 568
Total ersättning	14 309	21 463	22 977	18 015	27 022	34 545	18 015	27 022	34 545
Andel av slutlön	57 %	57 %	46 %	72 %	72 %	70 %	72 %	72 %	70 %

Inkomst	Statsanställd (PA03)			Kommun- och landstingsanställd (KAP-KL)		
	20 000	30 000	40 000	20 000	30 000	40 000
Månadslön i dag	20 000	30 000	40 000	20 000	30 000	40 000
Månadslön vid 65 år (slutlön)	25 032	37 549	49 568	25 032	37 549	49 568
Allmän pension	14 309	21 463	22 977	14 309	21 463	22 977
Tjänstepension	3 780	5 671	11 068	4 146	6 220	11 097
Total ersättning	18 089	27 134	34 045	18 455	27 683	34 074
Andel av slutlön	72 %	72 %	69 %	74 %	74 %	69 %

### Pensionsrätt även vid sjukdom, arbetsskada och föräldraledighet

Anställda med kollektivavtal omfattas av en så kallad premiefrielseförsäkring som träder in och betalar pensionspremien till tjänstepensionen ifall han eller hon skulle bli sjuk, arbetsskadad eller tar ut föräldraledighet. Om exempelvis en förälder med en månadslön på 20 000 är föräldraledig i 6 månader betalar premiefrielseförsäkringen in en sammanlagd pensionspremie på 4 920 kr till tjänstepensionskonto. Under en spartid på 30 år och med en antagen värdeutveckling på 3 procent kommer detta belopp att växa till 11 600 kronor i dagens penningvärde.

## Del 2

### Unga vuxna i dag

Som vi inledningsvis nämnde har vi i årets upplaga av Valfärdstendens satt fokus på unga vuxna och deras syn på trygghet och förtroende för den offentliga välfärden i dag och i framtiden. Vi har intervjuat sammanlagt 1002 personer i åldrarna 20 -29 år. Till vår hjälp har vi haft researchföretaget Ipsos som genomförde intervjuerna under perioden 5 – 23 mars i år.

#### **Vad gör dem om dagarna, dem där unga vuxna människorna?**

Drygt hälften av alla unga vuxna är sysselsatta på arbetsmarknaden varav 31 procent är anställda inom den privata sektorn, 15 procent är anställda inom den offentliga sektorn och 2 procent är egna företagare. Andelen studerade uppgår till 43 procent och 5 procent är arbetslösa. Övriga är antingen föräldralediga eller sysslar med annat.

Andelen som uppger att de är arbetslösa ligger alltså väsentligt lägre än vad som framgår av den officiella arbetslöshetsstatistiken. Enligt Statistiska centralbyrån (SCB) var nästan 17 procent av samtliga personer i åldersgruppen 20-24 år arbetslösa sista kvartalet 2011, medan endast 6 procent av deltagarna i vår undersökning i motsvarande åldersgrupp uppger att de är arbetslösa. Differensen beror på skilda definitioner av arbetslöshet. SCB inkluderar heltidsstudierande som arbetslösa ifall de har sökt arbete under sin studietid. I vår undersökning har vi endast ställt en rak fråga om de är arbetslösa eller inte, utan hänsyn till om personen bedriver studier på heltid. Det är alltså den självdefinierade arbetslösheten vi har mätt.

Sju av tio unga vuxna som arbetar har en tillsvidareanställning, 11 procent är visstidsanställda, 10 procent är timanställda och 8 procent har ett vikariat.

#### **Ojämställda villkor på arbetsmarknaden**

Anställningsvillkoren mellan kvinnor och män är stora. Kvinnor har vikariat, timanställning och visstidsanställning i betydligt högre grad än männen. Närmare 80 procent av männen är tillsvidareanställda, mot knappt 60 procent av kvinnorna. Heltid är norm hos männen, vilket innehas av 86 procent, medan motsvarande andel hos kvinnorna är 67 procent.

Tillsvidareanställning är vanligare bland LO-medlemmar där 83 procent är detta medan motsvarande andel bland TCO:s och Saco:s medlemmar är 73 respektive 69 procent.

#### **Välutbildade hyresgäster i samboförhållanden**

Unga vuxna är välutbildad. Hela 66 procent har studerat på högskola, universitet eller motsvarande. Andelen högskoleutbildade är högst bland kvinnorna, 69 procent och 62 procent bland männen.

Hälften av alla unga vuxna lever i en parrelation, 41 procent som sambo och 7 procent som gifta. Andelen kvinnor som lever i en parrelation är 55 procent, medan motsvarande andel hos männen är 40 procent. Singellivet är följaktligen mer utpräglat hos männen.

Den dominerade boendeformen är hyresrätten bland unga vuxna, vilken innehas av hälften. Resterande hälft är fördelad jämt mellan villa- och bostadsrättsboende.

Mot bakgrund av att endast hälften av alla unga vuxna har kommit ut på arbetsmarknaden är det inte överraskande att de har relativt låga inkomster. Hälften har en årlig bruttoinkomst som inte överstiger 150 000 kronor, 20 procent har en inkomst mellan 150 – 250 000 kronor per år och resterande andel har en inkomst därutöver. När vi tittar på unga vuxna som förvärvsarbetar förbättras inkomstnivåerna högst påtagligt. Hälften av de heltidsarbetande har en årslön på mellan 250 - 350 000 kronor. En femtedel har en årsinkomst därutöver.



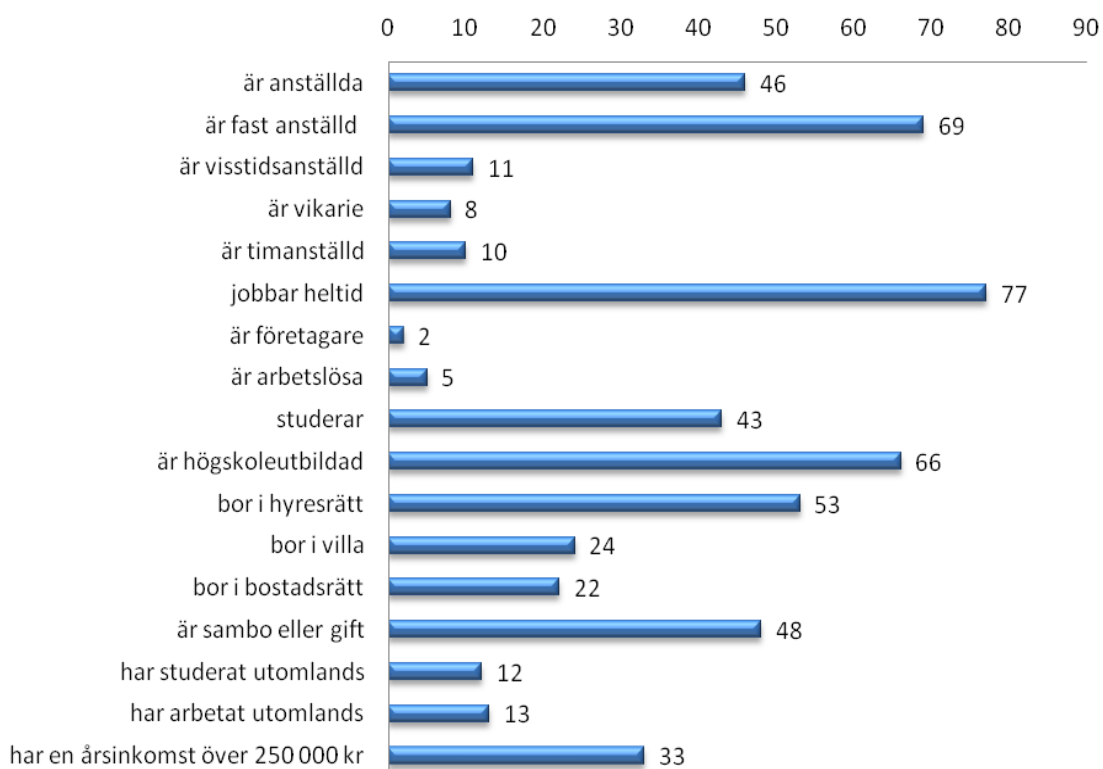
## Låg internationell rörlighet

Att studera eller arbeta utomlands är inte särskilt vanligt bland unga vuxna svenskar. Endast 12 procent av har studerat utomlands och 20 procent planerar att göra desamma. Och 13 procent har arbetat utomlands. Kvinnor uppvisar större rörlighet än männen. 15 procent av kvinnorna har studerat utomlands, medan motsvarande andel hos männen är 9 procent. Skillnaden är mindre när det gäller arbete, där 14 procent av kvinnorna och 12 procent av männen provat arbete utomlands.

Närhetsprincipen är stark när det gäller både studier och arbete. Nästan 60 procent har studerat inom EU eller Norden, medan närmare 80 procent har arbetat inom dessa regioner. Dessa två regioner är också i fokus för unga vuxna som planerar att studera eller arbeta utomlands.

## Sammanfattning:

Diagram 10: Andel unga vuxna som (procent):



## Fackligt medlemskap och facklig aktivitet

Dryga hälften av alla unga vuxna som förvärvsarbetar är medlemmar i facket, (54 procent)<sup>13</sup>. Organisationsgraden är högst bland de som arbetar inom den offentliga sektorn, 63 procent, medan motsvarande andel bland privatanställda är 50 procent. Bland arbetslösa och studenter är det en tredjedel som är med i facket.

Varför går unga vuxna med i facket? Vad har haft störst betydelse för att ta steget att teckna ett medlemskap? A-kassan intar en särställning i detta sammanhang. Fler än tre fjärdedelar av samtliga förvärvsaktiva uppger att a-kassan har spelat en ganska eller mycket betydande roll för att de har gått med i facket. Att få hjälp och stöd vid konflikter med arbetsgivaren uppger 70 procent har spelat ganska eller mycket stor betydelse för att de gick med i facket, och 60 procent uppger att försäkringsskyddet som följer med medlemskapet har varit betydelsefullt för deras val att bli medlemmar.

En fjärdedel av de unga vuxna gick med i facket för att de flesta på deras arbetsplats är medlemmar, medan en femte del gick med för att kunna ta del av de förmåner i form av rabatter och erbjudanden som var kopplade till medlemskapet i facket.

Högsta anslutningsgraden har LO-förbunden där 22 procent av de förvärvsarbetande är medlemmar, medan 17 procent medlemmar i ett TCO-förbund och 15 procent är medlemmar hos Saco-förbunden.

Av LO-förbunden är det IFMetall och Kommunal som har flest anslutna, 32 respektive 29 procent. Däremot rekryterar Handelsanställdas förbund och Hotell och Restaurang facket endast fyra respektive tre procent av de förvärvsarbetande av samtliga medlemmar inom LO. Särskilt anmärkningsvärt med tanke på att många unga vuxna arbetar inom dessa två branscher.

Unionen och Lärarförbundet har flest medlemmar bland TCO-förbunden, 42 respektive 22 procent. Sveriges Ingenjörer har lockat 36 procent av Saco-förbundens medlemmar och på delad andra plats med 12 procent har JUSEK och Lärarnas Riksförbund positionerat sig.

Av de förvärvsaktiva har åtta procent ett fackligt förtroendeuppdrag. LO-förbunden engagerar flest, där var tionde medlem är förtroendevald medan motsvarande andel bland medlemmarna i förbunden hos TCO och Saco är drygt fem procent. Den fackliga aktivitetsgraden hos medlemmarna är tämligen låg. Tre fjärdedelar av medlemmarna har inte under de senaste 12 månaderna medverkat vid någon form av facklig aktivitet. 14 procent har besökt en aktivitet under denna period medan resterande andel har besökt två eller fler aktiviteter. Trots den låga aktivitetsgraden uppger hälften att de tänka sig att engagera sig mer i facket än vad de gör idag.

Drygt tio procent av de förvärvsaktiva unga vuxna har varit med i facket tidigare. Orsaken till utträdet varierar. En tredjedel av dessa har gjort det på grund av det blev för dyrt att vara med, en fjärdedel sade upp sitt medlemskap för att de upplever att de inte har någon nytta av facket. Att man lämnar facket på grund av missnöjdhet uppges av 16 procent.

Tre fjärdedelar av samtliga unga vuxna som inte är med i facket i dag kan tänka sig att bli medlemmar i framtiden. Det betyder att den teoretiska organisationsgraden kan nå 85 procent av samtliga unga vuxna. På arbetsmarknaden är i dag 67 procent av samtliga anställda med i facket, 64 procent av de anställda inom den privata sektor och 80 procent av de anställda inom den offentliga sektorn.

---

<sup>13</sup> Enligt Medlingsinstitutets årsrapport 2011 uppgår den fackliga organisationsgraden i åldersgruppen 16-29 år till 48 procent år 2010.

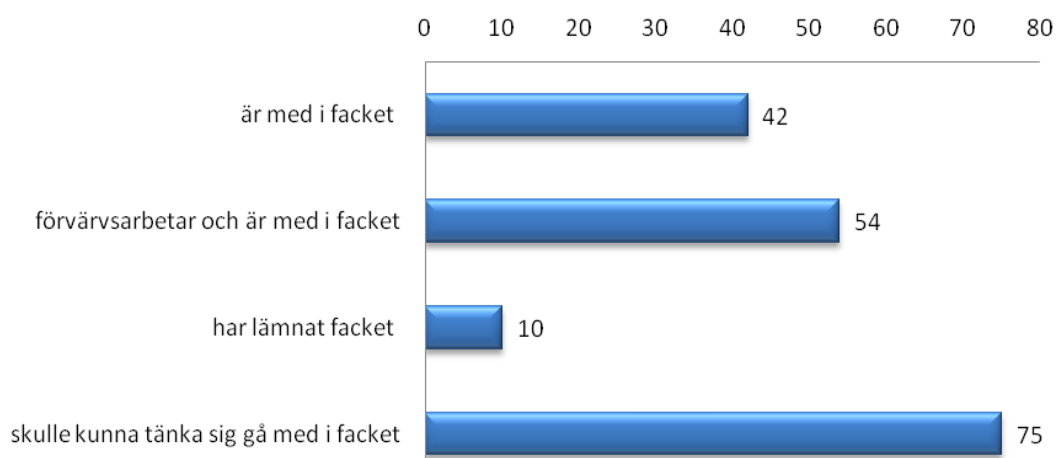
## **Bristande kunskap om kollektivavtalets värde**

Ungefär 90 procent av samtliga anställda i Sverige arbetar på arbetsplatser som omfattas av kollektivavtal som reglerar löner, anställningsvillkor och försäkringsförmåner. Inom den offentliga sektorn omfattas samtliga anställda av kollektivavtal, medan drygt 87 procent av den privatanställda omfattas av kollektivavtal. Många undersökningar har tidigare visat att kännedomen om dessa avtal är bristfälliga, vilket är en bild som även våra resultat bekräftar. Trots att samtliga anställda inom den offentliga sektorn omfattas av kollektivavtal saknar många unga vuxna anställda kännedom om detta. Mer än var fjärde anställd inom den offentliga sektorn känner inte till om det finns ett kollektivavtal på deras arbetsplats. Inom den privata sektorn uppger 18 procent att de inte känner till om det finns ett kollektivavtal och 15 procent uppger att detta saknas på deras arbetsplats.

När det finns ett kollektivavtal på en arbetsplats omfattas i regel samtliga anställda av försäkringsskyddet som följer med avtalet oavsett om de anställda är med i facket eller inte. Men långt ifrån alla känner till detta. Hela 55 procent av de unga vuxna som förvärvsarbetar tror nämligen att kollektivavtalet på en arbetsplats ger ett bättre försäkringsskydd för de anställda ifall de medlemmarna i facket.

## Sammanfattning:

Diagram 11: Andel unga vuxna som (procent):

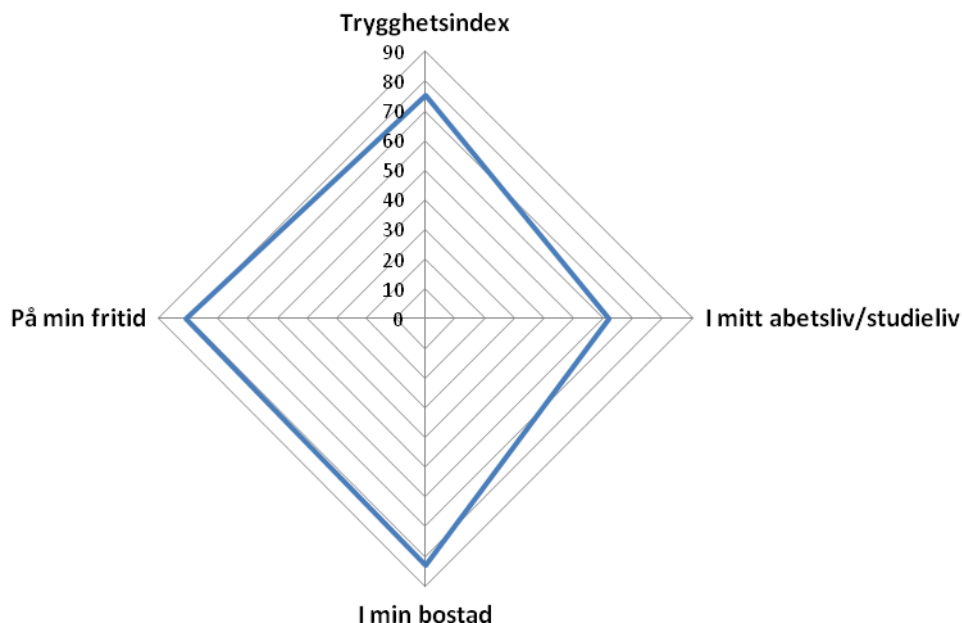


## Unga vuxnas syn på trygghet och välfärd

I årets Välfärdtendens har vi konstruerat ett trygghetsindex som bygger på tre frågor där undersökningssvaren fått ange deras upplevelse av trygghet inom tre olika områden. Första området är upplevelsen av trygghet i arbets- och studielivet samt som arbetssökande. Det andra området är tryggheten på fritiden och det tredje området är känslan av trygghet i bostaden. Deltagarna har värderat trygghet inom dessa områden på en tregradig skala, mycket liten trygghet (0 poäng), varken stor eller liten (50 poäng) och mycket stor trygghet (100 poäng). Därefter har vi dividerat den sammanlagda poängsumman med 3 och fått ett värde på mellan 0-100 procent. Ju högre värde desto högre är upplevelse av trygghet. Indexvärdet för samtliga unga vuxna uppgår till 75 procent. Trygghetsindexet varierar mellan olika grupper av unga vuxna. Högsta värdet noteras hos Saco-medlemmarna som ligger på 78 procent och lägsta värdet har föga förvånande arbetslösa personer som noterar 32 procent. Studerande avviker emellertid inte alls från genomsnittet utan ligger strax över på 76 procent, medan kvinnor i allmänhet ligger något under, 73 procent.

Unga vuxna upplever störst trygghet på fritiden och i sin bostad, där det genomsnittliga indexvärdet når strax över 80 procent. Medan upplevelsen av trygghet är lägst inom arbets- och studielivet där indexvärdet tangerar strax över 60 procent.

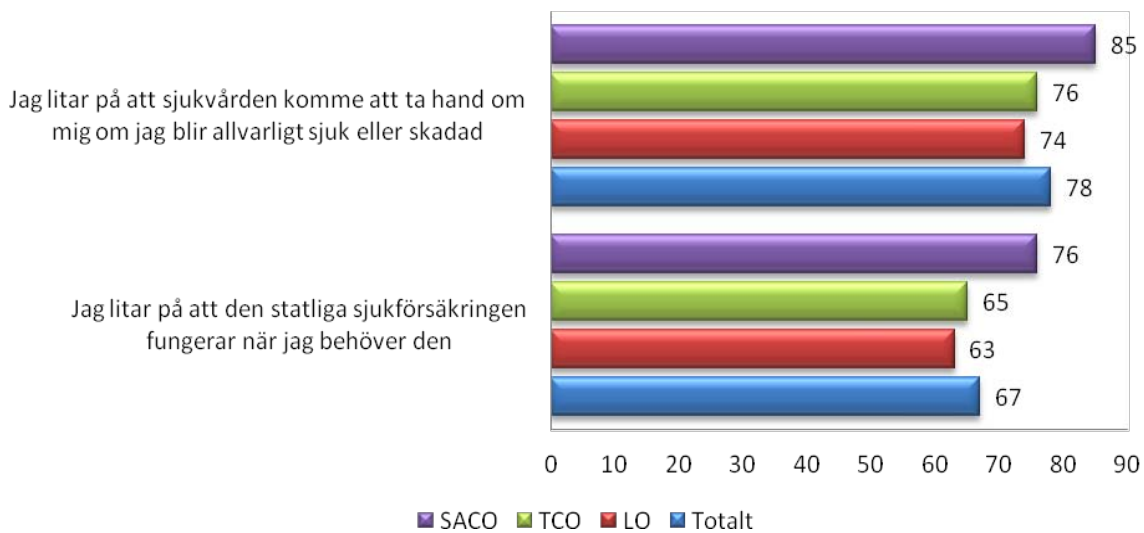
Diagram 12: Trygghetsindex för unga vuxna (procent).



## Skiftande tillit till dagens välfärd

Unga vuxnas tillit till dagens offentliga välfärd är långt ifrån hundra procentig. Åtta av tio litar på att sjukvården kommer att ta hand om dem om de blir allvarligt sjuk eller skadad, medan sju av tio litar på att den statliga sjukförsäkringen fungerar när de behöver den. Känslan av tillit skiftar inte nämnvärt mellan kvinnor och män, men däremot mellan olika grupper på arbetsmarknaden. Av Saco:s medlemmar är det 85 procent som litar på sjukvården, medan motsvarande andel för TCO:s medlemmar är 76 procent och 74 procent hos LO:s medlemmar. Även tilliten till sjukförsäkringen är högst hos Saco:s medlemmar där 76 procent uppger att de litar på sjukförsäkringen. Motsvarande andel hos medlemmarna i TCO och LO ligger 10 procentenheter lägre.

Diagram 13: Tillitstendenser hos unga vuxna (procent).



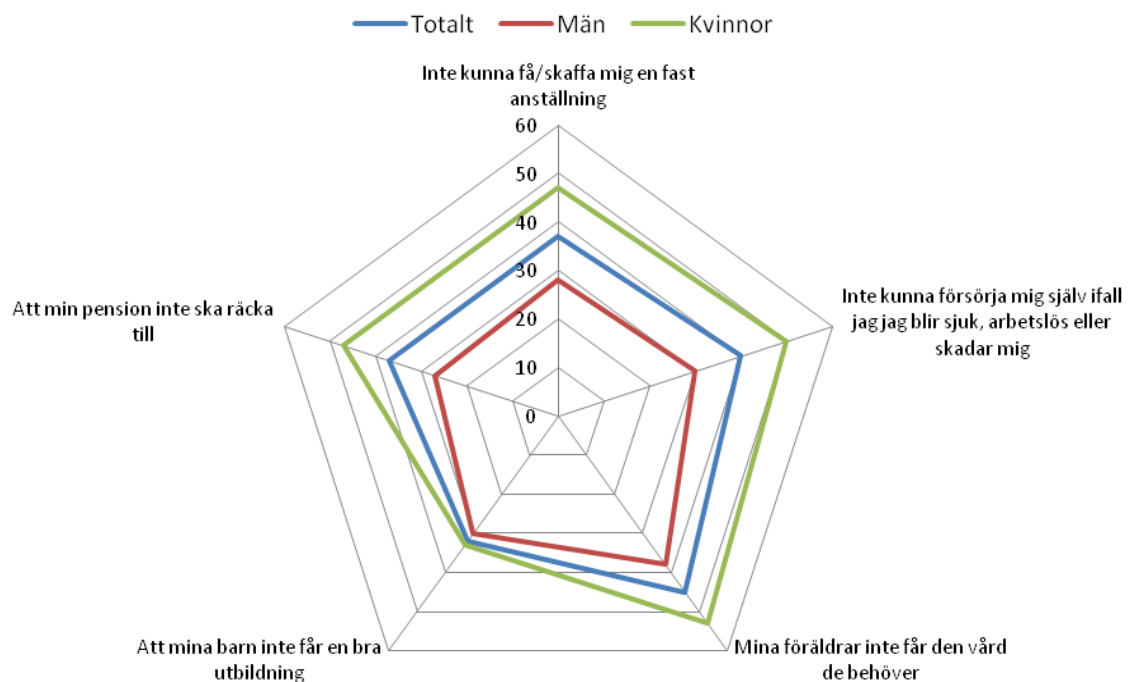
## Orostendenser bland unga vuxna

När dagens unga vuxna tänker på framtiden är det många orosmoln som växer sig allt större bortom horisonten. Nästan hälften, 45 procent, uppger att de känner ganska eller mycket stor oro för att deras föräldrar i framtiden inte får den vård de behöver och 40 procent känner samma grad av oro för att inte kunna försörja sig ifall de blir sjuka, arbetslösa eller skadar sig. Det som oroar unga vuxna minst är att deras barn ska få en bra utbildning.

Skillnaden mellan män och kvinnor är mycket påfallande, vilket framgår tydligt att diagram 14. Gapet mellan könen är störst när det gäller pensionen. Andelen kvinnor som oroar sig för att pensionen inte ska räcka till uppgår till 47 procent medan motsvarande andel bland männen är 27 procent. Även kvinnors oro för att inte kunna skaffa sig fast anställning och inte kunna försörja sig vid sjukdom, arbetslöshet och skada ligger 20 procentenheter högre än männens orosnivå. Skillnaderna mellan könen återspeglas också när vi granskar orostendenserna bland de fackliga medlemmarna. TCO:s medlemmar uppvisa en betydligt högre grad av oro för framtiden än övriga fackliga medlemmar, vilket troligtvis kan förklaras av 60 procent av TCO:s medlemmar i vår undersökning är kvinnor. Andelen kvinnor bland LO-förbunden är 36 procent och hos Saco-förbunden 47 procent.

**Diagram 14: Orostendens bland unga kvinnor och män**

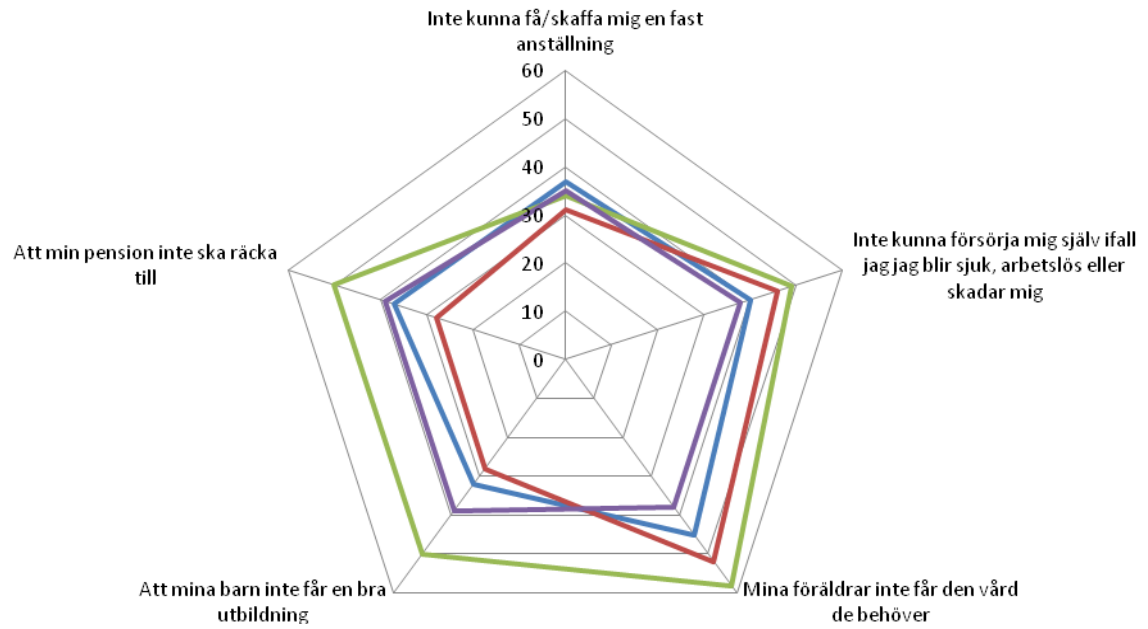
Andel som känner ganska eller mycket stor oro för



### Diagram 15: Orostendenser bland unga vuxna

Andel som känner ganska eller mycket stor oro för

— Totalt — LO — TCO — SACO



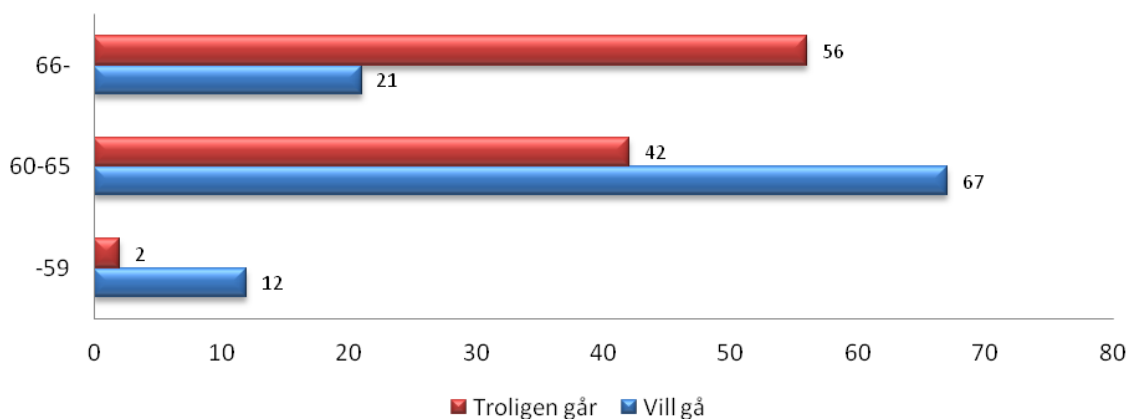


## Önskar gå i pension innan de fyller 65 år, men inser att det måste ske senare

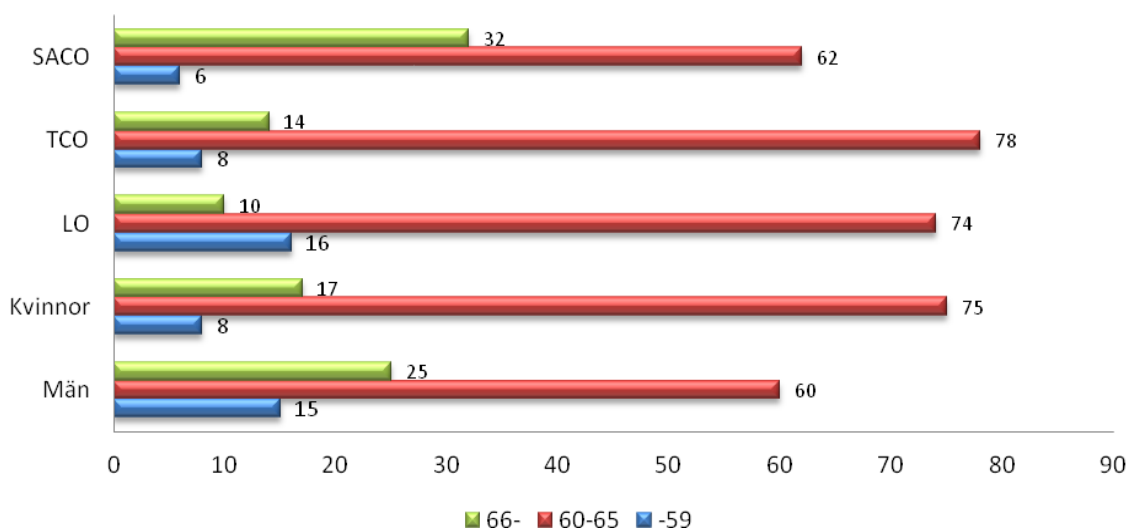
År 2044 kan de första unga vuxna i vår undersökning gå i ålderspension om nuvarande åldersgränser för uttag av allmän pension fortfarande gäller. Då fyller de äldsta 61 år och har därmed rätt att ta ut pension.

Trots att endast hälften av dagens unga vuxna har kommit ut på arbetsmarknaden och många oror sig för att inte pensionen ska räcka till så önskar redan åtta av tio att de ska gå i pension när de är mellan 59 och 65 år. Men mer än hälften inser samtidigt att det är mer troligt att de går i pension efter 66-årsdagen. Önskan om att gå i pension innan 65-årsdagen är starkast bland LO-förbundens medlemmar (90 procent) och svagast hos Saco-förbundens medlemmar (68 procent). Två tredjedelar av Saco-medlemmarna tror att de kommer att gå i pension efter 66-årsdagen, medan knappt hälften av LO-förbundens medlemmar tror detta.

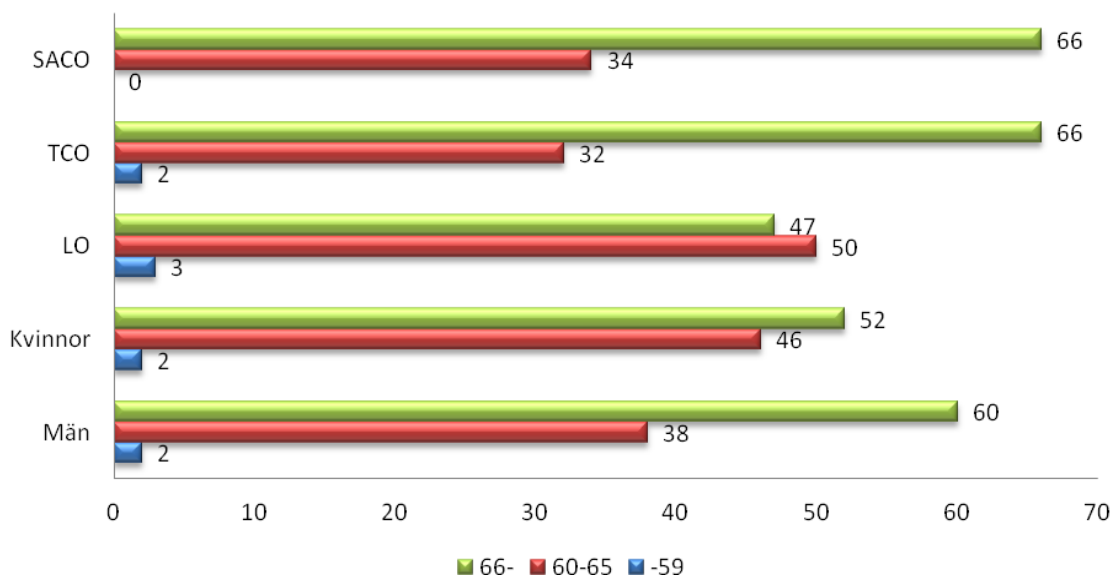
Diagram 16: När vill man gå i pension och när tror man att man gör det? (procent)



**Diagram 17: När vill man bland olika grupper av unga vuxna gå i pension? (procent)**



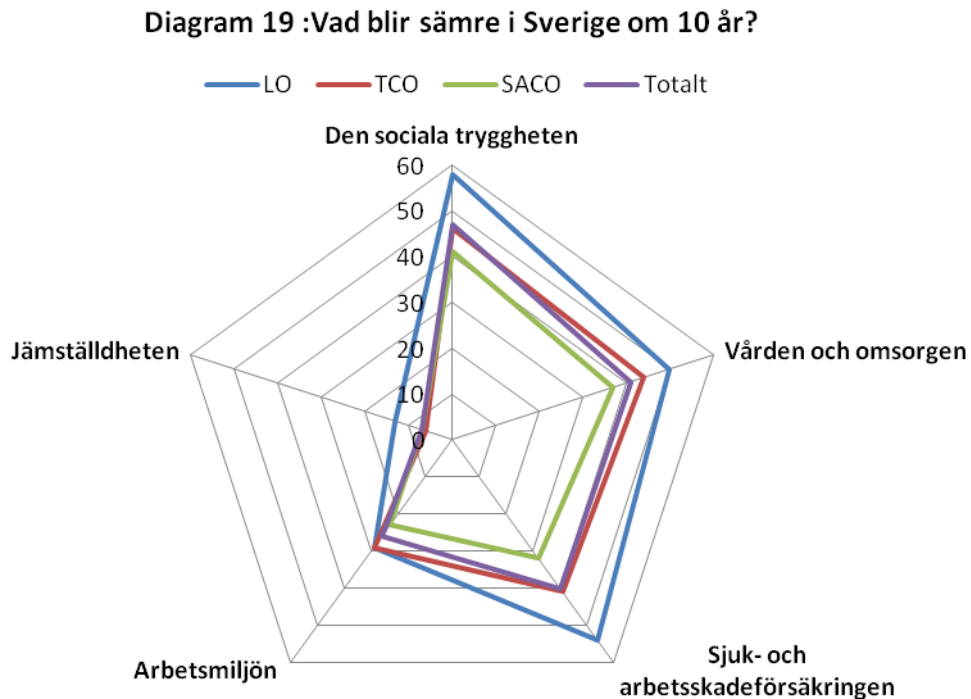
**Diagram 18: När tror man att man går i pension bland olika grupper av unga vuxna? (procent)**



## Sverige om 10 år? Ett otryggare land!

Många unga vuxna litar följaktligen inte på dagens sjukvård och den statliga sjukförsäkringen och är oroliga för hur sin och sina anhörigas framtida behov av trygghet, vård och omsorg ska tillförsäkras. Hur ser dem på framtiden utifrån ett längre perspektiv? Befinner sig Sverige i ett bättre eller sämre läge om 10 år jämfört med i dag? Sämre befarar merparten unga vuxna. Av diagram 19 framgår att nästan hälften tror att den sociala tryggheten blir något eller mycket sämre jämfört med idag, fyra av tio tror befarar försämringar inom vården och omsorgen samt att sjuk- och arbetsskadeförsäkringen. Lika stor andel tror att arbetslösheten kommer att vara högre om tio år. Vi kan dessutom se att framtidsutsikterna skiftar mellan olika grupper på arbetsmarknaden. LO-medlemmar är betydligt mer pessimistiska än både medlemmarna hos TCO och Saco. Men allt blir inte sämre om 10 år. Nästan sex av tio tror att vi då har ett mer jämställt samhälle jämfört med i dag. Och en tredjedel tror också på förbättringar inom arbetsmiljöområdet.

Trots att välfärden försämras tror fyra av tio unga vuxna att de svenska skatterna kommer att vara högre om tio år. Varannan medlem hos LO och TCO tror detta, medan var tredje Saco medlem är övertygad om detsamma.

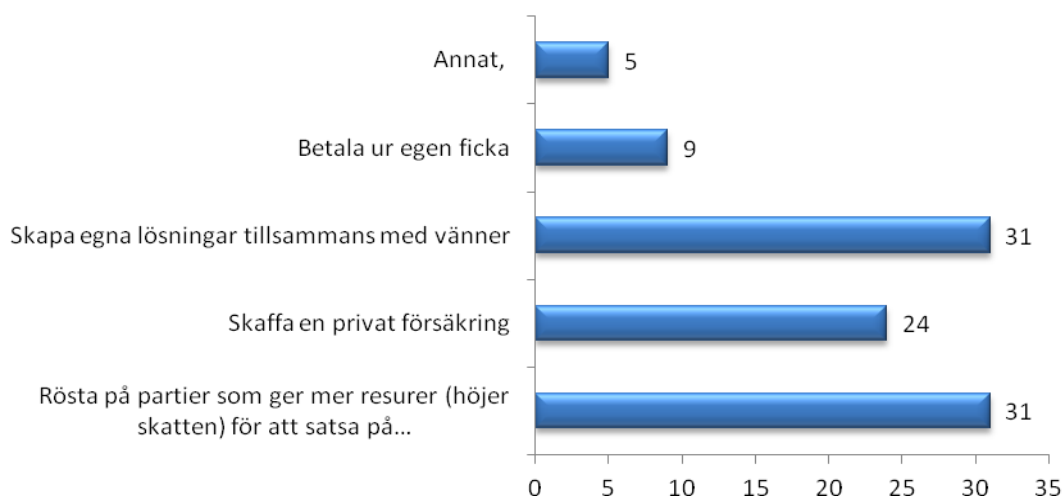


## Verktyg för att öka tryggheten

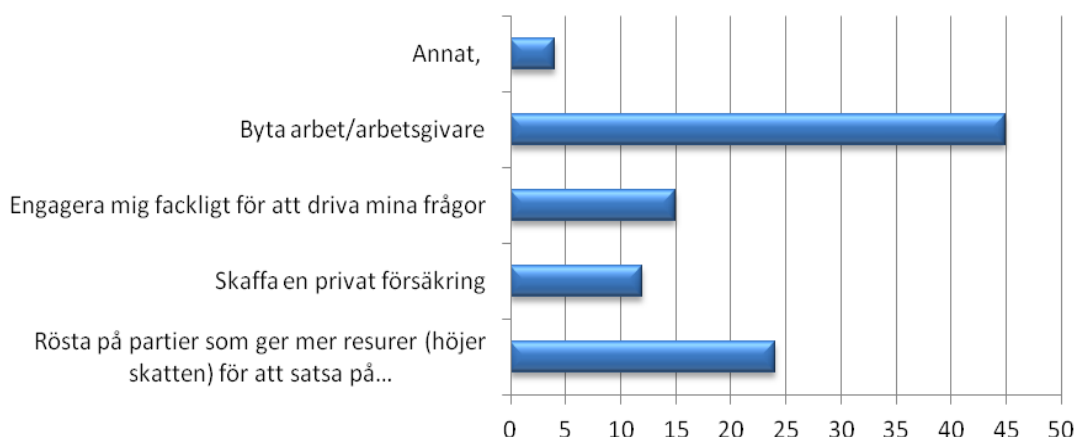
Vilka handlingsstrategier har unga vuxna för att möta en tillvaro som upplevs allt mer otrygg? Skiljer sig strategierna åt beroende på om det gäller otryggheten i privatlivet och arbetslivet? Oavsett arena tenderar unga vuxna att sträva efter att försöka lösa problemet individuellt eller tillsammans med släkt och vänner än via röstsedeln eller facket. I privatlivet ligger det närmast till hands att sträcka sig efter plånboken om man inte känner den trygghet man eftersträvar. Två tredjedelar skulle antingen skapa egna lösningar tillsammans med vänner, köpa en privat försäkring eller betala ur egen ficka. En tredjedel skulle istället försöka påverka situationen genom att rösta på partier som ger mer resurser (höjer skatten) för att satsa på socialförsäkringssystemet. Det sistnämnda alternativet föredras i högre grad av medlemmar inom LO, medan alternativet privat försäkring oftast förekommer hos medlemmar inom TCO och Saco. Skapa egna lösningar tillsammans med vänner är ett alternativ som uppskattas mest hos medlemmar inom LO och av kvinnor i allmänhet. Att betala ur egen ficka är ett alternativ som män oftast skulle använda.

Skulle tryggheten i arbetslivet inte motsvara unga vuxnas önskemål skulle nästan hälften välja att byta arbete eller arbetsgivare. En tredjedel skulle välja att rösta på partier som ger mer resurser (höjer skatten) för att satsa på socialförsäkringar, medan 15 procent skulle engagera sig fackligt för att driva den aktuella trygghetsfrågan. Och 12 procent skulle skaffa sig en privat försäkring för att känna sig tryggare.

**Diagram 20: Om du inte skulle känna den trygghet du önskar i ditt privatliv, vad skulle du göra då? (procent)**



**Diagram 21: Om du inte skulle känna den tryggheten du önskar i ditt arbetsliv, vad skulle du göra då? (procent)**

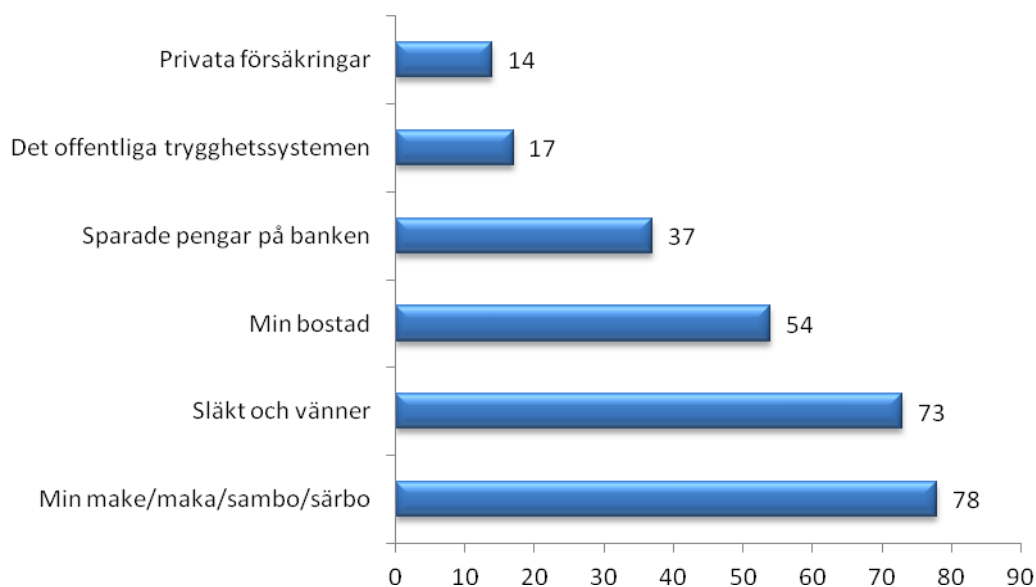


**Tabell: 18: Om du inte skulle känna den trygghet du önskar i ditt arbetsliv, vad skulle du göra då? (olika grupper i procent)**

	Män	Kvinnor	LO	TCO	Saco
Skaffa en privat försäkring	14	10	9	11	15
Engagera mig fackligt för att driva mina frågor	11	19	18	11	15
Byta arbete/arbetsgivare	44	45	43	45	40
Rösta på partier som ger mer resurser (höjer skatten) för att satsa på socialförsäkringssystemet	26	22	30	25	26
Annat,	5	4	1	7	3

Att tryggheten ofta finns en på armlängd bort framgår också påtagligt när vi har bitt unga vuxna att rangordna vad som är viktigast för att de ska känna trygghet i tillvaron. Omkring tre fjärdelar rankar sin partner samt släkt och vänner högst på denna fråga. På andra plats kommer bostaden och pengar på banken kvalar in på tredje plats. Bottenplatserna intas av privata försäkringar och det offentliga trygghetssystemen. Partnern rankas högst av medlemmar inom LO. Släkt och vänner skattas högst bland kvinnor. Bostaden lyfts fram av män och LO-medlemmar oftast. Pengar på banken gillas också oftast av män, medan de offentliga trygghetssystemen rankas högst av TCO-medlemmarna. Och privata försäkringar noterar sin högsta ranking bland LO-medlemmarna.

**Diagram 22: Unga vuxnas ranking av viktiga trygghetsfaktorer i tillvaron (procent)**



**Tabell 19: Unga vuxnas ranking av viktiga trygghetsfaktorer i tillvaron. Fördelat efter kön och facklig tillhörighet (procent)**

	Totalt	Män	Kvinnor	LO	TCO	Saco
<b>Min make/maka/sambo/särbo</b>	78	78	78	85	56	54
<b>Släkt och vänner</b>	73	69	75	63	74	73
<b>Min bostad</b>	54	56	52	56	54	52
<b>Sparade pengar på banken</b>	37	40	34	32	32	42
<b>Det offentliga trygghetssystemet</b>	17	17	16	18	22	14
<b>Privata försäkringar</b>	14	10	8	12	8	10

## Privata vinstintressen i välfärden uppskattas inte

Att kunna driva vård, skola omsorg i vinstsyfte har varit en mycket uppmärksam fråga i den allmänna debatten under det senaste året. Frågan engagerar unga vuxna. Åtta av tio tycker att privata vinstintressen inte hör hemma inom dessa välfärdsområden. Kvinnor är mindre förtjusta i privata vinstintressen än männen. Hur verksamheten finansieras, det vill säga om det sker via skattsedel eller försäkring, spelar däremot inte någon roll, bara den bra tycker sex av tio unga vuxna.

## Sammanfattning:

Diagram 23: Unga vuxna som:

